

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Studijní program: B 6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Obchodní podnikání

Systém podpory a regulace obchodního podnikání v SRN

Vedoucí bakalářské práce
Doc. Ing. Leoš Vítek, Ph.D.

Autor
Eva Ungerová

2010

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva UNGEROVÁ**

Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Obchodní podnikání**

Název tématu: **Systém podpory a regulace obchodního podnikání v SRN**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Analýza systému podpory obchodního podnikání v SRN. Analýza systému regulace obchodního podnikání v SRN. Zhodnocení vývoje podpory a regulace podnikání v SRN.

Metodický postup:

1. Rešerše teoretických přístupů a existující literatury
2. Stanovení hypotéz a metod práce
3. Analýza systému podpory obchodního podnikání v SRN
4. Analýza systému regulace obchodního podnikání v SRN
5. Zhodnocení změn podpory a regulace podnikání v SRN
6. Shrnutí získaných výsledků a potvrzení/vyvrácení hypotéz, závěry

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Shrnutí dosavadní literatury a datových zdrojů. 3. Analýza systému podpory a regulace obchodního podnikání v SRN. 4. Shrnutí a závěry. 5. Literatura. 6. Přílohy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 30 - 40 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Kalinská, E., Štěrbová, L. a kol. *Mezinárodní obchod*. Praha: Oeconomica, 2007.

Malach, A. a kol. *Jak podnikat po vstupu do EU: právo a podnikání, podnikatelské řízení, podpora podnikání v ČR a EU, podnikatelské a podpůrné instituce, podnikání a veřejná správa*. Praha: Grada Publishing, 2005.

www.nemeckepravo.cz

www.euractiv.cz

www.prag.diplo.de

www.businessinfo.cz

www.mpo.cz

www.komora.cz

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Leoš Vítek, Ph.D.
VŠE

Datum zadání bakalářské práce: 15. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2010

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (26)
370 05 České Budějovice

Ing. Kamil Pícha, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 16. března 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 10.4. 2010

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Leoši Vítkovi, Ph.D. za jeho podnětné rady, připomínky a podporu. Současně děkuji Dipl. Ing. Pavle Hažmukové z průmyslové a obchodní komory Dolního Bavorska za její ochotu a podnětné rady.

Obsah

OBSAH.....	1
1 ÚVOD	3
2 CÍLE A POUŽITÁ METODIKA.....	4
3 REŠERŠE	6
3.1 Evropská unie a obchod	6
3.2 Přístupy k podpoře podnikání v SRN ze strany státu.....	7
3.3 Struktura právního systému v SRN	8
3.3.1 Podnikatelské prostředí v SRN	10
4 PRÁVNÍ REGULACE PODNIKÁNÍ.....	12
4.1 Právní úprava podnikání v SRN.....	12
4.2 Formy společností v Německu	14
4.3 Požadavky na založení podniku.....	16
4.4 Německá průmyslová a obchodní komora.....	16
4.5 Daně	18
4.6 Pracovní právo	20
4.7 Institucionální podpora hospodářských aktivit v zahraničí.....	21
4.7.1 Diplomatická zastoupení v cizině	22
4.7.2 Zahraniční obchodní komory, delegáti a reprezentanti německého hospodářství	23
4.7.3 Spolková agentura pro zahraniční hospodářství	24
4.7.4 Německé domy	25
4.7.5 Germany Trade and Invest, Německá centrála cestovního ruchu.....	26

5 SYSTÉM PODPORY A REGULACE PODNIKÁNÍ	27
5.1 Střední podnikání	28
5.2 Dotace, granty, státní záruky	28
5.3 Svazy	31
5.4 Podpora podnikání v Bavorsku	32
5.4.1 Programy podpory technologií a inovací.....	32
5.4.2 Program záruk	33
5.4.3 Účastnický kapitál	33
5.4.4 Program podpory úvěrů pro střední podnikání a jeho hodnocení	34
5.4.5 Podpůrné programy Spolku	37
5.5 Proexportní politika SRN.....	37
5.5.1 Převzetí rizika a finanční podpora	38
5.5.2 Účast na veletrzích s podporou spolkové vlády.....	40
5.5.3 Podpora odbytu a kooperací, portály pro zahraniční obchod	40
5.6 Proexportní politika Bavorska.....	41
5.7 Zahraniční obchod SRN a České republiky	44
5.7.1 Zahraniční obchod Bavorska a České republiky	45
5.8 Finanční krize - reformní opatření.....	46
5.8.1 Konjunkturální program spolkové vlády číslo I.	47
5.8.2 Konjunkturální program spolkové vlády číslo II.	49
5.9 Vývoj finanční podpory v oblasti podnikání	50
6 ZÁVĚR.....	56
7 SUMMARY	60
8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61

1 Úvod

Hospodářská politika Spolku a jednotlivých států Spolkové republiky Německo je zaměřena na malé a střední podniky, na kterých je z větší části závislá. Programy na podporu podnikání jsou zaměřeny především na tyto podniky.

Cílem mé bakalářské práce je provést analýzu systému podpory a regulace obchodního podnikání v Německu. Tato práce je zaměřena i na celkový systém podpory a regulace podnikání. Programy na podporu podnikání jsou vzájemně propojeny a hlavním kritériem pro výběr vhodného programu jsou oblasti podpory (založení podniku, export), druhy podpory (půjčka, záruka) a jednotlivé spolkové země.

Tato práce je rozdělena na dvě části. V první části se zabývám právní úpravou podnikání v Německu, požadavky na založení podniku, daňovým systémem, formami společností v Německu a institucionální podporou hospodářských aktivit v Německu a v zahraničí.

V druhé části analyzuji systém podpory podnikání. Spolková republika Německo je spolkovým státem sdružujícím 16 zemí a svobodných měst. Díky federativnímu členění SRN a četnosti programů by byla analýza podpůrných programů všech zemí velmi složitá. Zaměřila jsem se blíže na podpůrné programy Bavorska, které se orientují na malé a střední podniky.

Německo patří mezi světové exportní velmoci, a proto se v druhé části práce také zabývám proexportní politikou Německa, jejími jednotlivými nástroji. Podrobněji je zde popsán zahraniční program Bavorska a jeho vliv na malé a střední podniky v Bavorsku.

Klesající poptávka zahraničních podniků v období finanční krize silně ovlivnila hospodářskou situaci v Německu. V práci jsou uvedeny hlavní body protikrizových opatření, které vláda přijala, aby podpořila německé podniky a zmírnila tak následky krize.

2 Cíle a použitá metodika

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo provést analýzu systému podpory obchodního podnikání v SRN a analýzu systému regulace obchodního podnikání v SRN. Dalším cílem bylo zhodnotit vývoj podpory a regulace podnikání v SRN. V této části jsem se konkrétně zabývala zhodnocením vývoje finanční podpory podnikání v SRN v letech 2000 – 2007.

Zdůvodnění:

Spolková republika Německo má nejvyšší podíl na exportu České republiky.

Vývoj podnikání v České republice úzce souvisí s vývojem podnikání ve Spolkové republice Německo. Analýzou systému podpory a regulace podnikání v SRN bych chtěla zjistit, jakým způsobem a do jaké míry tyto systémy ovlivňují obchodní podnikání v SRN.

Každá spolková země má své vlastní programy na podporu podnikání, proto bych se dále chtěla zaměřit na sousední zemi Bavorsko a na to, jakým způsobem podpůrné programy v Bavorsku ovlivňují obchodní podnikání v Bavorsku a následovně i obchodní podnikání v České republice.

Pracovní hypotézy:

1. Systém podpory obchodního podnikání ovlivňuje založení, prosperitu, zánik obchodních firem v SRN.
2. Úspěšnost exportní činnosti závisí vedle kvality samotných podniků také na hospodářské politice státu.
3. Vývoj systému podpory a regulace obchodního podnikání je ovlivněn nejen ekonomickou situací v SRN, ale i celosvětovou ekonomickou situací.

Metody a techniky:

- Studium odborné literatury a pramenů, zjišťování dat ze sekundárních zdrojů.
Je čerpáno především ze studií Česko-německé ochodní a průmyslové komory, ze studií Spolkového ministerstva hospodářství a technologie, studií Bavorského ministerstva hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologie a studie Institutu pro světové hospodářství Kiel.

- Zhodnocení získaných informací.
Použiji především *analyticko – syntetickou metodu*.

Zkoumanou oblast rozložím na jednotlivé části. Tyto části se stávají předmětem dalšího hlubšího zkoumání a to mi umožní lépe poznat jev jako celek.

Po analytickém postupu se opět snažím dostat k původnímu celku.

Jednotlivé zkoumané oblasti:

1. Právní regulace podnikání v SRN.
2. Systém institucí a jejich programů na podporu podnikání v SRN.
3. Programy na podporu podnikání v Bavorsku.
4. Podpora exportu v SRN.
5. Podpora exportu v Bavorsku – zahraniční obchod Bavorska.
6. Finanční krize – reformní opatření.
7. Vývoj dotací Spolku a jednotlivých spolkových zemí.

3 Rešerše

Obchodní politika je podle Kalinské (2007) souhrnem **záměrů, strategií, zásad, opatření, nástrojů, smluv a institucí**, jejichž prostřednictvím vlády států ovlivňují zahraničně obchodní vztahy podnikatelských subjektů a vnitřní ekonomický vývoj národního hospodářství. Obchodní politika slouží **k dosažení předem vymezených cílů** vlády v jednotlivých oblastech ekonomiky (nejen obchodu) a jejím prostřednictvím vláda dosahuje změny alokace výrobních zdrojů a redistribuci zisku.

Ze systémového hlediska je obchodní politika podsystém hospodářské politiky státu. Tento podsystém má **vnitřní a vnější vazby**.

Vnitřní vazby obchodní politiky jsou ukotveny v národních legislativách států – jsou promítnuty do právně definovaných obchodně politických nástrojů a opatření a podmínek jejich užití a do státem vytvořených institucí a subjektů s definovanými kompetencemi v obchodní politice, které navrhuje obchodně politické zásady, záměry a strategie, prosazují je v mezinárodním prostředí a spravují nástroje a opatření obchodní politiky.

Vnější vazby spojují obchodní politiku jednak s ekonomickým a zahraničně politickým systémem jednotlivého státu, jednak přesahují rámec státu a spojují obchodní politiku se systémy obchodních politik ostatních států světa (Kalinská, 2007).

3.1 Evropská unie a obchod

Evropský obchod dnes působí v liberálním prostředí. Může se však lišit legislativními opatřeními v jednotlivých státech, zejména úpravou prodejní doby, částečně i rozsahem existence velkých hypermarketů a regionálních nákupních center.

Mezi hlavní složky Evropské unie patří *Evropská komise*. Představuje 20 nezávislých komisařů, kteří jsou voleni Evropským parlamentem a řídí se prospěchem celé EU. Jako ministerstva fungují generální ředitelství, kterých je 23. **Otázkami obchodu se zabývá**

generální ředitelství XXIII – Skupina pro distribuci a obchod. Kromě vlastních úředníků pracují při skupině významné expertní skupiny.

Evropská komise vydala v roce 1999 Bílou knihu o obchodu. Obchod EU má postavení druhého největšího zaměstnavatele. Zaměstnává 22 milionů osob a je jedním z nejrozsáhlejších sektorů ekonomiky.

Bílá kniha vytyčuje čtyři skupiny priorit:

- zlepšení užívání politických nástrojů na pomoc obchodu,
- zlepšení administrativního, legislativního a finančního prostředí,
- zlepšení konkurenceschopnosti a podpory podnikání,
- posílení evropanizace a internacionalizace.

Velkým přínosem je vytýčení *podpory* podnikání a posílení konkurenceschopnosti zejména *malého a středního podnikání*. Dochází ke sdružování malých a středních podnikatelů a k vytváření nákupních a prodejních sítí *pomocí informačních technologií a informačních systémů*.

Integračním impulsem se stal *Projekt jednotného vnitřního trhu*. Byl odstartován proces harmonizace národních právních předpisů, jejich sjednocování prostřednictvím jednotného evropského práva.

Obchodní organizace si vytvářejí i vlastní sdružení zastupující zájmy obchodní podnikatelské sféry. Patří sem například organizace *Euro Commerce*, která je označována za reprezentanta maloobchodu, velkoobchodu a zahraničního obchodu v Evropě (Pražská – Jindra, 2002).

3.2 Přístupy k podpoře podnikání v SRN ze strany státu

Pro pochopení německé hospodářské politiky jsou důležité tři institucionální okolnosti:

- Předně *autonomní a na vládě a parlamentu nezávislá centrální banka*. S pomocí svého peněžního a úvěrového systému působí na celou paletu německého

bankovního systému, která sahá od velkých univerzálních bank až k menším speciálním ústavům.

- Za druhé sem patří *tvorba mezd nezávislá na státním ovlivňování*. Odbory, organizované podle hospodářských odvětví, jednají na regionální úrovni se svazy zaměstnavatelů o mzdách a pracovních podmínkách.
- Třetí okolností je *federální uspořádání Spolkové republiky Německo*. Koexistence Spolku, spolkových zemí a obcí s vlastní finanční svrchovaností v rámci ústavy a druhá komora parlamentu, Spolková rada, přispívají k určité vyváženosti hospodářské politiky a k stabilitě rámcových podmínek pro hospodářství.

Vztah mezi státem a hospodářstvím ve Spolkové republice Německo je založen na přesvědčení, že stát deleguje úkoly na soukromé hospodářství a svazy všude tam, kde to je jen možné a rozumné a sám se omezuje na tvorbu zákonných podmínek pro soukromá ekonomická řešení (Československá obchodní a průmyslová komora, 1991).

Příkladem toho je ve Spolkové republice Německo už dlouho existující duální vzdělávací systém. Vzdělávání v řemeslných a obchodních povoláních probíhá většinou na samotných podnicích a doplňuje se na odborných učňovských školách, které podléhají jednotlivým zemím. Na spolkové úrovni se jen stanoví vzdělávací osnovy. Zkoušky provádějí živnostenské a průmyslové obchodní komory (Československá obchodní a průmyslová komora, 1991).

3.3 Struktura právního systému v SRN

Spolková republika Německo se skládá z šestnácti spolkových zemí, z nichž tři jsou samostatná města se zvláštním statutem. Jedná se o Brémy, Hamburg a Berlín. Všechna šestnáct spolkových zemí společně se Spolkem tvoří celistvý stát. Vztah těchto zemí a svobodných měst navzájem i vůči Spolku je označován jako **kooperativní**

federalismus. Země, svobodná města i Spolek jsou relativně autonomní, samostatné subjekty, které však jsou spolu úzce propojeny a navzájem mezi sebou spolupracují (Pitrová, 2008).

Veřejná správa se v Německu organizuje do tří základních úrovní. Nejvyšší úrovní je rovina spolková představovaná spolkovou vládou, spolkovým kancléřem, spolkovým prezidentem, spolkovým sněmem a ostatními orgány státní správy. Existuje *výlučné zákonodárství Spolku*, v jehož rámci pouze Spolkový sněm a Spolková rada mohou přijímat určité zákony. Jedná se o zákony zejména v oblasti zahraniční politiky, obrany, dopravy letecké a železniční, pošt a telekomunikací, ale i *právní ochrany živností* a podobně (Molnar, 2009).

V rámci tzv. *konkurujícího zákonodárství* mohou přijímat zákony země pouze tehdy, nejsou-li přijímány Spolkem. Sem spadají oblasti úpravy jako je *právo občanské* a trestní, výkon trestu, řízení před soudy, advokacie, notářství, právní poradenství, právo spolčovací a shromažďovací, *pracovní*, atd.

V oblasti výkonné je naopak více kompetencí přeneseno na země a to i v těch oblastech, které upravují spolkové zákony. Spolkové orgány provádějí správu pouze v takových oblastech jako je armáda, zahraniční politika, do značné míry policie, finanční a pracovní úřady atd.

Jednotlivé spolkové země mají tedy i své výkonné orgány v čele se zemskou vládou. Každá spolková země má například i své ministerstvo, do jehož působnosti patří i fungování soudů (Molnár, 2009).

Tabulka 1: Německo – základní údaje

Rozloha	357 021 km ²
Počet obyvatel	82,5 mil.
Hlavní město	Berlín
Další velká města	Hamburk, Mnichov, Kolín nad Rýnem
Peněžní jednotka	euro
Průměrný věk dožití	ženy 81,3 let, muži 75,5 let
HDP/obyvatele	34 100 USD
<u>Nezaměstnanost</u>	7,3 % (srpen 2008)

Pramen: Euroekonom, 2008

3.3.1 Podnikatelské prostředí v SRN

Vláda v Německu nabízí *rozvojové programy především pro malé a střední podniky*¹, které jsou hnacím motorem německé ekonomiky. Podpora je koncentrována do výrobních oblastí, zlepšování hospodářské infrastruktury a nabídky pro programy zaměřené na zlepšování životního prostředí (*na úsporu energie*, čištění odpadních vod, zlepšování a udržování čistoty ovzduší, *sběr a následná recyklace odpadů*). Značná pozornost je věnována v Německu vědě a výzkumu (biomedicína, biotechnologie, farmacie, *informační technologie*, optika a optoelektronika). Ekonomickým řádem je garantována *zásada svobody v živnostenském podnikání*. Zahraniční investoři mají stejné postavení jako tuzemští podnikatelé (Euroekonom, 2008).

Bankovní instituce v Německu musí disponovat vlastním kapitálem v minimální výši pět mil. EUR. Ve Frankfurtu nad Mohanem sídlí Evropská centrální banka. Největší německé banky jsou: Deutsche Bank AG, HVB Group, Dresdner Bank AG, Commerzbank AG a DZ Bank AG. Specialitou německého bankovního systému jsou

¹ Malé podniky do 49 zaměstnanců, obrát do 10 mil. EUR; střední podniky do 249 zaměstnanců, obrát do 50 mil EUR (Spolkový statistický úřad, 2008).

zemské banky a spořitelny - *náleží do kompetence zemí*. Německé pojišťovnictví plně pokrývá veškerá možná rizika formou příslušných pojištění: nemocenské, úrazové, životní, stejně jako pojištění proti nejrozumnějším škodám. Největšími německými pojišťovacími ústavami jsou Allianz AG, Generali, WVK Allgemeine Versicherung (Euroekonom,2008).

4 Právní regulace podnikání

4.1 Právní úprava podnikání v SRN

V oblasti právní úpravy podnikání jsou si mnohé české a německé koncepce, zákony a konkrétní ustanovení dosti podobné a české a německé právo si je velmi blízké. Avšak právní úprava podnikání v SRN je komplikovanější. Je ustanovena nejen **občanským zákonem** (Bürgerliches Gesetzbuch) a **obchodním zákonem** (Handelsgesetzbuch), ale i dalšími zákony, jejichž podobná ustanovení v českém právu zahrnuje většinou obchodní zákoník. Je to například **zákon o akciových společnostech, zákon o společnostech s ručením omezeným, zákon o hospodářských stycích se zahraničím, zákon o regulaci všeobecných obchodních podmínek**², **zákon o investičních pobídkách, zákon proti nekalé soutěži, zákony soutěžního práva** (Měsíčník Liberecký kraj, 2008). Zákonným podkladem kartelového práva je **zákon proti omezování konkurence** (Československá obchodní a průmyslová komora, 1991).

Hlavní zákony upravující podnikání pocházejí ještě z předminulého století. Ačkoliv byly již mnohokrát novelizovány, obsahují mnohé archaismy a právní praxe si vynucuje volnější výklad některých současné době nevyhovujících ustanovení. V německé praxi mají proto také *zvláštní význam rozhodnutí soudů, která německé obchodní právo „modernizují“*.

Z norem práva Evropské unie platí i v německém právu Nařízení ES a Rozhodnutí ES, aniž by se staly součástí německého právního řádu, aniž by vyšly ve Sbírce zákonů SRN. Nařízení ES upravují např. otázky celní, dopravy, obchodních dokladů, fungování a pravomoce soudů atd. Rozhodnutí ES bývají určena vymezeným adresátům, např. jednotlivým členským státům EU, či podnikatelům v určitých oborech podnikání. Německý právní systém však ovlivňují i směrnice ES, které stanoví, jakých cílů má být

² S ohledem na možné zneužití vydal zákonodárce 9. 12. 1976 zákon na právní úpravu Všeobecných obchodních podmínek. Zákon prohlašuje řadu klauzulí za neúčinné, pokud smluvního partnera neúměrně poškozují v rozporu s pravidly „na dobré slovo“. Jako příklady zákon jmenuje: práva na neodůvodněné odstoupení, výhrada nedostatečně zdůvodněných opožděných lhůt, vyloučení nároků na záruky a mnoho dalších (Československá obchodní a průmyslová komora, 1991).

v jaké oblasti a v jaké lhůtě v každé členské zemi dosaženo. Obsah směrnic tak musí být transformován do národního právního systému (Molnár, 2009).

Svoboda v oblasti služeb a živnostenského podnikání

Svoboda služeb není v zásadě omezená. Výjimka existuje, pokud jde o hospodářská odvětví: stavebnictví, čištění budov, zařízení a dopravních prostředků a dekorace interiérů. V rámci svobody služeb se upravuje vysílání pracovníka v oblasti přeshraničního poskytování služeb. O vyslání pracovníka se jedná tehdy, když pracovník vykonává v zahraničí činnost na pokyn svého domácího zaměstnavatele (vysílajícího podniku). O vyslání se jedná i tehdy, když je pracovník v tuzemsku zaměstnán výhradně pro práci v zahraničí. *Přeshraniční poskytování služeb českými podniky s vlastními (zahraničními) zaměstnanci v oblasti stavebnictví, čištění budov, zařízení, dopravních prostředků a dekorace interiérů je možné jen tehdy, když je to povoleno Spolkovou agenturou práce v řízení o smlouvě o dílo³*. Navíc se nesmí místo plnění nacházet v německých krajích, ve kterých byla nezaměstnanost v posledních šesti měsících o více než 30 procent vyšší než průměrná míra nezaměstnanosti v Německu (Česko-německá obchodní a průmyslová komora, 2008).

Dle principu svobody podnikání může provozovat živnost v Německu každý (§1 německého živnostenského řádu⁴). *Vycházejí z toho faktů, že zahraniční živnostníci mají stejné postavení jako tuzemští. Každý má přístup ke všem živnostenským činnostem. Svoboda podnikání v Německu je však omezena mnoha zákony. Živnost musí být zpravidla schválena. Bez schválení je možný jen obchod, který není spojený s žádným řemeslem* (Česko-německá obchodní a průmyslová komora, 2008).

³ Bližší informace na <http://www.arbeitsagentur.de/zentraler-Content/Veroeffentlichungen/Merkblatt-Sammlung/MB-16a-Bescaeftigung-auslaenscher-AN.pdf>.

⁴ Gesetz zur Ordnung des Handwerks – základní právní předpis pro živnostenské podnikání. (<http://bundesrecht.juris.de/bundesrecht/hwo/index.html>)

Pro vázaná řemesla musí být splněna podmínka zápisu do **živnostenského rejstříku** (Handwerksrolle). *Zahraniční osoba musí v principu splnit stejné požadavky, jak jsou kladené na německé podnikatele a živnostníky.* Čeští živnostníci, kteří by chtěli podnikat v Německu, musí proto vlastnit německý mistrovský list pro dané řemeslo, aby mohli být zapsáni do živnostenského rejstříku. Vykonávání řemesla je dceřiným společností (nebo samostatným pobočkám) zahraničních kapitálových společností působících v Německu povoleno pouze v případě jejich registrace v řemeslnickém rejstříku (Velvyslanectví České republiky v Berlíně, 2007).

4.2 Formy společností v Německu

Důležitým mezníkem v podnikání je také volba právní formy. Z hlediska zřízení a právních rámcových podmínek jsou velmi podobné formám společností v Česku. Ty se určují podle velikosti podniku, předpokládaného počtu společníků ve vztahu k živnostenskému právu, rozsahu kapitálové účasti a rozsahu ručení. Osobní či kapitálové společnosti musí mít vždy za svým obchodním jménem zkratku právní formy (např. OHG⁵, GmbH, AG). Nemá-li podnikatelský subjekt za svým jménem zkratku, pak se jedná o fyzickou osobu (Měsíčník Liberecký kraj, 2009).

Nejčastější formy společnosti jsou společnost s ručením omezeným - GmbH a akciová společnost – AG.

Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH)/Společnost s ručením omezeným

GmbH je právnická osoba, tzn. právní útvar s vlastní právní subjektivitou, pod kterou vystupuje v právním styku jako obchodník. Tato kapitálová společnost je velmi

⁵ Offene Handelsgesellschaft / Veřejná obchodní společnost

OHG je osobní společnost. Zakládá se uzavřením společenské smlouvy mezi dvěma nebo více společníky. Ve společenské smlouvě je stanovena oblast podnikání a práva a povinnosti jednotlivých společníků. Každý společník ručí neomezeně svým osobním a obchodním majetkem, aniž by při zakládání OHG bylo nutné splacení minimálního kapitálu (Česko-německá obchodní a průmyslová komora, 2008)

oblíbená, protože ručí za své závazky jen do výše majetku společnosti, to znamená, že společníci neručí svým osobním majetkem.

GmbH může založit fyzická osoba, právnická osoba nebo i více osob. Je-li založena jen jednou osobou, je to Einpersonen-GmbH nebo Einmann-GmbH. Společníkem může být také cizinec z členských i nečlenských států EU. GmbH může tedy být ve sto procentním vlastnictví zahraničních osob.

- **Cizinci z členských zemí EU** mají velkou volnost pohybu. V Německu mohou podnikat skoro neomezeně a dokonce mohou zastávat místo jednatele.
- **Cizinec z nečlenských zemí** může být dle dosavadní praxe výkonným jednatelem německé GmbH jen tehdy, může-li předložit *povolení k pobytu* ve Spolkové republice Německo. Německé rejstříkové soudy pravidelně požadují toto povolení při zápisu ustavení jednatele do obchodního rejstříku, protože jen tak je zaručeno, že jednatel může vykonávat svoje právní postavení ve smyslu společnosti skutečně kdykoli.

Pro založení GmbH se uzavírá společenská smlouva. Kmenový kapitál činí minimálně 25 tis. EUR.

Aktiengesellschaft (AG)/Akciová společnost

AG je kapitálová společnost, která má místo společníků akcionáře. Tito akcionáři mají na AG podíly v určité výši (akcie). Pro vznik AG je zapotřebí minimálně 5 fyzických či právnických osob. Nezávislé vedení společnosti náleží představenstvu AG, které je ustanoveno dozorčí radou na 5 let. Akcionáři se podílí na činnosti AG tak, že v rámci valné hromady volí dozorčí radu a v určitých časových odstupech kontrolují představenstvo a dozorčí radu. Pro založení AG je požadován minimální kapitál 50 000 EUR, který je možné splatit hotově nebo věcnými vklady. AG je povinna za přítomnosti notáře sestavit stanovy, které upravují právní rámcové podmínky AG (Česko-německá obchodní a průmyslová komora, 2008).

4.3 Požadavky na založení podniku

Zakládá-li podnikatel v Německu podnik, vedou jeho první kroky k veřejnému **notáři**, kde si nechá ověřit podpisy k zakládajícím dokumentům (vystačí si s pasem nebo občanským průkazem). Osoby zakládající společnost s ručením omezeným si musí ověřit společenskou smlouvu. S notářsky ověřenými dokumenty se podnikatel dostaví k místnímu soudu, kde se zapíše **do obchodního rejstříku**. Výjimku při zapisování do obchodního rejstříku mají malé podniky jednotlivců. Poslední návštěva při zakládání podniku podnikatele čeká na **oddělení pro registraci podnikání u jeho místního městského úřadu (radnici)**. Pro vyřízení registrace potřebuje vzít s sebou opět pouze cestovní pas nebo občanský průkaz. Městská rada automaticky informuje o novém podniku následující instituce: (finanční úřad - přidělí podnikateli DIČ, oborový svaz - povinné v případě, když má podnik zaměstnance, *průmyslovou a obchodní komoru nebo komoru řemesel* - **pro každý podnik je povinné členství v některé z těchto dvou komor**, úřad práce - pokud má podnik zaměstnance, zdravotní pojišťovnu).

Všechny výše uvedené instituce zašlou novému podniku či podnikateli potřebné dokumenty k jeho podnikatelské činnosti a informují ho o případném dalším povinném členství a veškerých jeho povinnostech. **V Německu je totiž povinné členství v místně příslušné obchodní a průmyslové komoře.** Výjimku tvoří pouze řemesla taxativně vyjmenovaná v zákoně o řemeslech (např. malíři, truhláři, tesaři...). Tito řemeslníci musí být povinně členy místní komory řemesel. Farmaceuti, právníci, architekti... musí být členy zvláštní profesní komory. Pro některé živnosti uvedené v živnostenském zákoně musí podnikatel obdržet licenci. Aby ji obdržel, musí samozřejmě splňovat potřebné odborné a kvalifikační předpoklady (Euroekonom, 2008).

4.4 Německá průmyslová a obchodní komora

V Německu působí v regionech na 83 průmyslových a hospodářských komor (IHK – Industrie und Handelskammern) a jistý počet řemeslnických komor (HK – Handwerkskammer). Každá komora je veřejnou obchodní společností, která

zastupuje všechny sektory průmyslu a obchodu **v regionu**. Reprezentuje zájmy svých členů vůči obcím, zemským vládám, politikům a veřejnosti. Prostřednictvím Asociace německých komor průmyslu a obchodu působí i na federální vládu a Evropskou komisi. Stanovy průmyslových a obchodních komor podléhají schválení zemského ministra hospodářství, který má nad komorami dohled. Aktivita jsou financovány z příspěvků a daní členů, kterých je přes 3 miliony, z toho asi 1 milion je zanesen v obchodním rejstříku společenstev (družstev) a více než dva miliony je malých podniků. Z tohoto počtu vyplývá značný politický vliv komor (Malach, 2005).

Činnost německé průmyslové a hospodářské komory:

- Zaujímají hospodářská a právně politická stanoviska na všech úrovních státu: na municipální úrovni (k rozpočtům, vybírání daní a poplatků, k rozvojovým plánům a k infrastruktuře), na zemské úrovni (participují na strategických plánech rozvoje, dopravních plánech, podporách hospodářství) i na spolkové úrovni (ovlivňují hospodářskou politiku státu, mezinárodní hospodářskou spolupráci, spolupracují na přípravě zákonů).
- Vydávají znalecké posudky soudům při rozhodčím řízení a úřadům při veřejných úvěrech, vydávají certifikáty o původu zboží.
- Spolupůsobí při vedení obchodního rejstříku a starají se o pravdivé označení stavu firem.
- Poskytují podpůrné informační a poradenské služby vydáváním časopisů, patentovým poradenstvím, při zakládání podniků apod., ke zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků.
- V odborném vzdělávání, v duálním systému učňovského školství se podílejí na vzdělávacím programu profesního vzdělávání.
- Vykánávají administrativní práce v samostatné i přenesené působnosti v oblasti osvědčení o původu zboží, ověřování obchodních účtů apod.
- Obhospodařují síť zahraničních obchodních komor a podporují bilaterální hospodářské vztahy, které jsou v jiných zemích často věcí státu a specifických struktur na velvyslanectvích.

- Ovlivňují hospodářský život a vyjadřují se k rozhodnutím správních orgánů na všech úrovních hierarchie.

Zastřešující orgán IHK Deutscher Industrie-und Handelstag – DIHT (Německý průmyslový a obchodní sněm) zastupuje zájmy jako partner vlády, spolkového sněmu, EU a mezinárodních grémií (Malach, 2005).

4.5 Daně

Vybírání daní na krytí veřejných výdajů se dělí na tři národní úrovně (spolkové daně, zemské daně a obecní daně)⁶. V zásadě je v Německu zdaněn každý výnos a každý hospodářský styk. Protože je německé daňové právo pro laika velmi složité, je doporučována konzultace s daňovým poradcem (Česko-německá obchodní a průmyslová komora, 2008).

Celkové daňové zatížení v Německu patřilo dlouhodobě mezi nejvyšší v EU (přes 41 % k HDP). Německo přijalo v roce 2001 rozsáhlé daňové reformy. Základní sazba daně z příjmů fyzických osob klesla během reformy z 25,9 % na 19 %. Nejvyšší sazba byla snížena z 53 % na 42 %. Daň z příjmů právnických osob byla snížena na 25 % (Gola, 2003).

V roce 2008 došlo k výraznému snížení sazby z příjmů kapitálových společností, a to z 25 % na 15 %. V Německu je velké množství rodinných podniků. Vysoká dědická daň podniky při převzetí finančně zatěžovala. V roce 2008 došlo k úpravě dědické daně. Jsou zvýhodněny rodinné podniky s minimálním ročním obratem 300 mil. EUR. Průměrné daňové zatížení firem by se tak mělo snížit na 29,8 % k HDP (Euroekonom, 2008).

⁶ Informace o jednotlivých daních a jejich sazbách lze najít např. na <http://www.invest-in-germany.com/homepage/business-guide-to-germany/the-tax-system/>

Rozsah daňové povinnosti:

V případě daně z příjmů fyzických i právnických osob závisí rozsah daňové povinnosti na tom, kde má osoba nebo společnost sídlo. V Německu je neomezená povinnost zdanění příjmů, pokud má osoba nebo společnost sídlo v Německu. Naproti tomu, pokud má osoba nebo společnost sídlo v zahraničí, má omezenou daňovou povinnost, tzn. zdanitelné jsou jen konkrétní příjmy z Německa. V rámci živnostenské daně se sídlo nezohledňuje. Předmětem zdanění je každý živnostenský podnik provozovaný v Německu (Česko-německá obchodní a průmyslová komora, 2008).

Daň z příjmů právnických osob/Körperschaftsteuer:

Kapitálové společnosti (např. GmbH, AG) mají daňovou povinnost jako výdělečně činná právnická osoba. Daňový tarif daně z příjmů právnických osob v současnosti činí pro kapitalizované i pro vyplacené zisky 15 %. *Osobní společnosti (např. OHG, KG) jsou – na rozdíl od situace v Česku – od daně z příjmů právnických osob osvobozeny.* V případě osobních společností podléhá příslušný společník místo toho sazbě daně z příjmů.

Daň z příjmů/Einkommensteuer:

Dani z příjmů podléhají příjmy fyzických osob a výnosy osobních společností. Tarif daně z příjmů je nastaven progresivně. Od roku 2007 činí základní sazba daně 15 % a nejvyšší sazba daně 45 % (viz příloha 1).

Solidární příplatek/Solidaritätszuschlag:

Solidární příplatek je doplňující srážka k dani z příjmů fyzických a právnických osob a *slouží k financování nákladů na německé sjednocení.* Činí 5,5 % z daně z příjmů fyzických a právnických osob.

Živnostenská daň/Gewerbesteuer:

Každá živnostenská firma podnikající v Německu podléhá živnostenské dani. Vybírají ji obce, které určují částku této daně. Vyměřovacím základem je výnos ze živnosti podniku. Živnostenská daň činí průměrně asi 17 %.

Daň z obratu resp. z přidané hodnoty/Umsatzsteuer, MwSt.-Steuer:

Daň z obratu se vybírá z veškerých dodávek a ostatních služeb, které vykonává tuzemský nebo zahraniční podnikatel v Německu za úplatu. V současnosti činí 19 %. *Zvláštní předpisy platí pro obchod v rámci Evropské unie. Zde činí daň z přidané hodnoty jen 7 %, viz § 12 zákona o dani z obratu.* Do snížené sazby se řadí také zboží denní potřeby jako jsou potraviny, noviny nebo veřejná doprava.

Daňové povinnosti podniku jednotlivce

Příjmy podniku jednotlivce podléhají dani z příjmu fyzických osob. Od roku 2007 mají OSVČ povinnost se zaregistrovat k odvodu zdravotního pojištění. Sazba zdravotního pojištění se pohybuje okolo 14,25 %, záleží na dané pojišťovně (Česko-německá obchodní a průmyslová komora, 2008).

4.6 Pracovní právo

Německé pracovní právo upravuje řada zákonů. Jednotný zákoník práce neexistuje. Ustanovení se nacházejí především v **občanském zákoníku**, ale také ve spolkových ústavních zákonech o dovolené, o vyplácení dávek, ochraně před výpovědí nebo o podnicích. *V případě nemoci musí zaměstnavatel vyplácet dávky zpravidla dalších šest týdnů.* Potom převezme placení dávek zaměstnavatele zdravotní pojišťovna. V Německu existují určité formy spolurozhodování zaměstnanců. Na podnikové úrovni je možné v podnicích s alespoň 5 zaměstnanci vytvořit *provozní radu*. Ta má určitá práva podílet se na rozhodování, např. v případě výpovědí. Na podnikové úrovni musí v případě AG nebo GmbH s více než 500 zaměstnanci část členů dozorčí rady tvořit zástupci zaměstnanců. Dále existují v Německu *odbory*, které dojednávají

s organizacemi zaměstnavatelů tarifní smlouvy, mj. úpravu mezd a pracovní doby (Česko-německá obchodní a průmyslová komora, 2008).

Pro Českou republiku se pracovní trh v Německu po vstupu do EU zcela neotevřel. Podle scénáře přechodného období pro volný pohyb pracovních sil, dohodnutého v přístupové smlouvě mezi ČR a EU, budou moci Češi pracovat v SRN pouze s pracovním povolením, s výhradou několika výjimek, a to do roku 2011 (Česko-německá obchodní a průmyslová komora, 2008).

Systém sociálního pojištění

Německý systém sociálního pojištění se skládá z pěti pilířů: pojištění zdravotní, ošetrovatelské, úrazové, důchodové a proti nezaměstnanosti. Příspěvky na sociální pojištění hradí z poloviny zaměstnavatel a z poloviny zaměstnanec. Příspěvky na úrazové pojištění odvádí pouze zaměstnavatel (Česko-německá obchodní a průmyslová komora, 2008).

4.7 Institucionální podpora hospodářských aktivit v zahraničí

Spolková vláda podporuje aktivity německých podniků směřujících k získání nových trhů a posílení jejich pozice širokou paletou politických instrumentů. Cílem je zlepšit podmínky pro angažmá podniků v zahraničí zejména tím, že spolková vláda se zasazuje za odstraňování omezení bránících vstupu podniků na trhy v zahraničí a usiluje o zlepšení transparency těchto trhů.

Německá diplomatická zastoupení v cizině, německé hospodářské komory v zahraničí, Spolková agentura pro zahraniční hospodářství a Německé domy jsou čtyřmi pilíři podpory podniků při jejich zahraničních aktivitách (Sdružení českých podniků v Německu, 2007).

4.7.1 Diplomatická zastoupení v cizině

V zahraničí působí více než 220 německých velvyslanectví a konzulátů. Jejich úkolem je zastupovat zájmy Německa včetně hospodářské sféry. Fungují jako lobbisté a „otevírači“ dveří na politické a hospodářské scéně. Jejich aktivity směřují hlavně do tří oblastí:

- Politický doprovod a zprostředkování kontaktů.

Zastupitelské úřady prosazují německé hospodářské zájmy a permanentně usilují o zjednodušení přístupu německých firem na domácí trh.

- Vytváření informačních propojení.

Zastupitelský úřad propojuje instituce, osoby a podniky v Německu se zeměmi jejich působení, podporuje dialog formou kulatých stolů, workshopů a odborných konferencí. Pořádá akce pro německé vystavovatele a jejich obchodní partnery.

- Poradenství, zprostředkování informací.

Poradenství se týká především hospodářsko-politických otázek. Zastupitelské úřady informují hospodářské svazy o důležitých zakázkách a vypsání soutěží, o změnách hospodářsko-politických rámcových podmínek a spolupůsobí při hodnocení rizik v souvislosti s vývozními a investičními garancemi.

Diplomatická zastoupení navíc propagují Německo jako významnou a vhodnou zemi pro zahraniční investice a usidlování podniků (Sdružení českých podniků v Německu, 2007).

4.7.2 Zahraniční obchodní komory, delegáti a reprezentanti německého hospodářství

Vedle podpory, poskytované prostřednictvím diplomatických zastoupení, mají německé podniky v zahraničí k dispozici rozsáhlou síť zahraničních obchodních komor (Auslandshandelskammer), hospodářských delegátů (Delegiertenbüros) a reprezentantů (Repräsentanzen). Zastřešující organizací této sítě je Německý sněm obchodních a průmyslových komor (Deutscher Industrie – und Handelskammertag – DIHK). Právně jsou komory zakotveny v zemi jejich působení.

Zahraniční obchodní komory jsou bilaterální soukromně-právní sdružení s funkcí

- svazu sdružujícího členy,
- oficiální platformy a nositele německé podpory hospodářství v zahraničí,
- poskytovatele služeb.

Ve funkci svazu slouží komory jako platforma pro německé ale i místní, do Německa orientované firmy.

Jako oficiální platforma a nositel německé podpory hospodářství v zahraničí mají komory k dispozici rozsáhlou síť, složenou zejména ze Spolkového ministerstva hospodářství a technologií, z průmyslových a obchodních komor v Německu a z hospodářských svazů. Toto propojení umožňuje reagovat v praxi rychle a účinně ku prospěchu německých firem na zahraničních trzích.

V oblasti poskytování služeb nabízejí komory vyhledávání obchodních partnerů včetně s tím související korespondence, zprostředkování obchodních zastoupení, obecné a individuální tržní studie, vymáhání pohledávek, úhradu daně z přidané hodnoty a další služby.

Od počátku roku 2006 spočívá poskytování služeb prostřednictvím zahraničních obchodních komor na novém konceptu s názvem DEinternational. Koncept vznikl

s cílem sjednotit celosvětově nabídku služeb, zavést nové speciální služby a rozšířit síť partnerských organizací (Sdružení českých podniků v Německu, 2007).

Zahraniční komory financují svůj provoz především z příspěvků svých členů a z příjmů za poskytované služby. Komory však mohou být příjemci i určitých státních zdrojů, většinou však alokovaných na konkrétní úkoly. Jejich hlavním „kontrolorem“ není tudíž přímo stát, ale členové komor, tedy podnikatelé (Zastupitelský úřad České republiky, 2008).

4.7.3 Spolková agentura pro zahraniční hospodářství

Spolková agentura pro zahraniční hospodářství (Bundesagentur für Aussenwirtschaft - - bfai), řízená Spolkovým ministerstvem hospodářství a technologie, je de facto „tiskovou“ službou, jejíž zahraniční korespondenti, požívající v zahraničí výhod akreditovaných novinářů, zásobují německé hospodářské kruhy a firmy tržními analýzami, ekonomickými studiemi a prognózami včetně dalšího monitoringu místního prostředí, jako jsou informace o šancích pro německé podnikatele apod. Informace postupují své německé centrále v Kolíně nad Rýnem. Spolupracovníci Spolkové agentury tedy nejsou činní pro jednotlivé firmy, podléhají pouze agentuře a výsledky jejich rešerší jsou všeobecně přístupné. Rozpočtové zdroje agentury Bfai tvoří tedy přímé financování státu (prostřednictvím spolkového ministerstva hospodářství a technologie) spolu s vlastní obchodní činností, např. prodejem informací (Zastupitelský úřad České republiky, 2008).

Databáze Spolkové agentury pro zahraniční hospodářství je přístupná přes webovou adresu⁷, rubrika Datenbank-Recherche a obsahuje 7 kategorií - země a trhy, clo, právo, vypsané zakázky, rozvojové projekty, adresy, obchodní kontakty (Sdružení českých podniků v Německu, 2007).

⁷ www.bfai.de

4.7.4 Německé domy

Německé domy, nazývané též „German Centres“ jsou často označovány jako „domy krátkých cest“. Fungují v obou směrech. Jako koprimovaná nabídka a reprezentace Německa v zahraničí a současně jako výhodné servisní centrum a páka německých firem na lokálním trhu. Vedle zasilatelů, advokátních kanceláří a dalších konzultantů v nich pracují například i zástupci Lufhansy a dalších leteckých společností, reprezentace a dceřiné firmy německých veletržních společností, certifikační společnost TÜV aj. Stát, jakož i střešní svazy výrobců, podporuje usídlování svých oficiálních proexportních institucí právě v těchto centrech a je jejich dalším „podnájemníkem“. V domech sídlí zejména smíšené německé zahraniční obchodní komory, korespondenti agentury Bfai, ale i další specifické německé organizace, působící ve sféře zahraniční rozvojové pomoci.

Za posledních zhruba deset let poskytly „Německé domy“ startovní bázi více než 1500 německým malým a středním podnikům při jejich vstupu na asijské a latinskoamerické trhy.

„Německé domy“ začaly postupně vznikat na začátku devadesátých let minulého století. Průkopníkem byl Singapur (1994). Nositeli projektu, investory a jejich provozovateli v zahraničí jsou dnes tři významné německé bankovní ústavy (LBBW⁸, Bayern Landesbank, Deutsche Bank AG). V zásadě platí, že je řídí management z německých bank a že „Německé domy“ jsou samostatně působícími firemními subjekty zřízenými a fungujícími dle místního práva.

Předmětem jejich činnosti je obecně pronájem kancelářských prostor, a to od zhruba deseti m² až po rozsáhlé plochy. Poskytovány jsou jak pro krátkodobé podnikatele, tak pro dlouhodobé firemní působení. Zajišťují pronájem kancelářského nábytku a techniky, poskytování sdílených business služeb (call centrum a poštovní služby,

⁸ Landesbank Baden-Württemberg (Zemská banka spolkové země Bádensko-Virtembersko).

místní personál apod.), drobný servis (tlumočníci, tisk materiálů, doprovod, zajišťování lokálních služebních cest a nákupy cenin, organizování schůzek, technické zabezpečení pracovních a dalších víz včetně dalších administrativních povolení, řidičské průkazy, rezervace hotelů ve zvýhodněných smluvních zařízeních, pronájem dlouhodobých rezidencí apod.). Důležitou součástí služeb všech center je podpora při registraci a založení firmy (Zastupitelský úřad České republiky, 2008).

4.7.5 Germany Trade and Invest, Německá centrála cestovního ruchu

Na spolkové úrovni působí ve formě společnosti s ručením omezeným agentura **Germany Trade and Invest**, která vznikla 1.1. 2009 sloučením dvou agentur pro podporu zahraničního obchodu a pro podporu investic. Tato agentura zprostředkovává kontakty potenciálních zahraničních investorů s úřady na podporu hospodářství jednotlivých spolkových zemí, dalšími institucemi (např. investičními bankami), či přímo s potenciálními partnery v Německu. Poskytuje on-line informace o jednotlivých oblastech či investičních možnostech a na zakázku zpracovává cílené rešerše, např. strategické analýzy investičních možností, výběr vhodného místa pro investice, průzkumy trhu, finanční zprávy. Agentura Germany Trade and Invest poskytuje své služby bezplatně (Ministerstvo zahraničních věcí, 2009).

Německá centrála cestovního ruchu je diametrálně odlišnou organizací od zdánlivě obdobného českého CzechTourismu v gesci MMR ČR. Úkolem Německé centrály je propagace Německa jako turistické destinace a cestování do SRN. Právně jde u německé centrály o registrované sdružení, jehož hlavním zakladatelem není žádné ministerstvo. Činnost německé centrály je financována převážně z členských příspěvků, přičemž členy sdružení jsou jak ústřední orgány, tak regionální turistické svazy, jakož i hlavní němečtí poskytovatelé služeb cestovního ruchu: hotely, letecké společnosti, přepravci, hlavní touroperátoři – cestovní kanceláře apod. Část zdrojů centrály se rekrutuje z vlastní obchodní činnosti. Určitou kontrolu si stát (Spolkové ministerstvo hospodářství a technologie) ponechává dotačním příspěvkem a prezencí svých zástupců v dozorových orgánech (Zastupitelský úřad České republiky, 2008).

5 Systém podpory a regulace podnikání

Systém organizací zabývajících se podporou podnikání v Německu se dělí na spolkovou úroveň a zemskou úroveň. Do **spolkové úrovně** patří **Spolkové ministerstvo hospodářství a technologie**, organizace **Germany Trade and Invest** a **KfW bankovní skupina**⁹. Na zemské úrovni působí Ministerstvo hospodářství a technologie dané spolkové země, „**Wirtschaftsförderungsgesellschaft**“¹⁰, **hospodářské komory**.

Investiční pobídky se skládají z podpůrných programů státu, jednotlivých spolkových zemí a Evropské unie. Přehled těchto podpůrných programů poskytuje ve své databázi¹¹ Rozvojová banka německé spolkové vlády. Tyto programy se koncentrují na 10 oblastí, v jejichž rámci dochází k další diferenciaci podle charakteru podpory (Ministerstvo zahraničních věcí, 2009) :

- podpora zakládání podniků,
- podpora investic,
- ochrana životního prostředí, úspora energií, obnovitelné energie
- záruky
- výzkum a inovace
- podnikatelské šance a kapitál pro získání podílů na podnicích
- veletrhy, pomoc pro zahraniční aktivity

⁹ KfW Bankengruppe (bankovní skupina) spojuje své kompetence do pěti silných značek: KfW Förderbank, KfW Mittelstandsbank, KfW IPEX-Bank, KfW Entwicklungsbank a DEG.

KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau) je státní banka, která vznikla v souvislosti s Marschallovým plánem po 2. světové válce. V současné době se jejím prostřednictvím odvíjí financování národních podpůrných programů, programů z fondů EU a další aktivity na podporu hospodářství (KfW Mittelstandsbank, 2006).

¹⁰ Každá ze 16 spolkových zemí má vlastní agenturu na podporu hospodářství (Wirtschaftsförderungsgesellschaft), jejímiž společníky jsou vedle spolkové země zpravidla průmyslové, obchodní a řemeslnické komory. Posláním agentur je především prezentovat vlastní region jako vhodnou lokalitu pro usídlování podniků a poskytnout zájemcům všestrannou podporu při realizaci jejich záměrů včetně přístupu k podpůrným programům (Ministerstvo zahraničních věcí, 2009).

¹¹ Databáze podpůrných programů se nachází na adrese: <http://db.bmwa.de>. Tato databáze umožňuje při hledání kombinaci čtyř kritérií: spolková země, oblast podpory (založení podniku, export), oprávněný žadatel (např. zakladatel firmy, vzdělávací zařízení), druh podpory (např. půjčka, záruka).

- školení, poradenství, kvalifikace,
- pomoc na pracovním trhu,
- infrastruktura, bytová výstavba.

5.1 Střední podnikání

Ekonomika v Německu stojí a padá se středními a malými podniky (SME). Těch tam existuje 3,3 milionu, kdežto velkých je 5 800. SME vytvářejí 57 procent hrubé produkce všech společností a realizují 46 procent hrubé hodnoty investic; připadá na ně 70 procent pracovních a zhruba 80 procent vzdělávacích míst.

Celoněmecká iniciativa pro tzv. **Mittelstand** (střední podnikání) chce vyjít vstříc těm, kdo už firmy provozují, stejně jako těm, kdo o jejich založení teprve uvažují. Nezáleží na tom, zda jde o domácí či zahraniční subjekty. *Zvýhodňování velkých zahraničních investorů, známé z Česka, Spolková republika Německo nepraktikuje.*

Výše a podoba možné finanční podpory závisí na regionu, velikosti a typu investice. Finanční balíček může být tvořen **peněžními dotacemi, granty na výzkum a vývoj, na získání a vzdělávání zaměstnanců, sníženými úrokovými sazbami, státními bankovními garancemi a státní kapitálovou účastí** (Záruba, 2005).

5.2 Dotace, granty, státní záruky

Základním programem pro investiční pobídky je program snížení investičních nákladů. Podle geografické polohy zakládaného podniku a jeho velikosti jsou poskytovány granty, půjčky a bankovní záruky. Podle investičních stimulů je Německo rozděleno do 6 pásem (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2009).

Tabulka 2: Všeobecná podpora projektu v jednotlivých regionech 2007-2013

Region	Malé podniky do	Střední podniky do	Velké podniky do
A	50 %	40 %	30 %
prahové regiony	50 % (do konce r. 2010) 40 % (od začátku r. 2011)	40 % (do konce r. 2010) 30 % (od začátku r. 2011)	30 % (do konce r. 2010) 20 % (od začátku r. 2011)
C	35 %	25 %	15 %
D	15 %	7,5 %	max. 200 000 během 3 let
E	15 %	7,5 %	15 % / max. 200 000 EUR během 3 let

Pramen: Ministerstvo zahraničních věcí, 2009

Podnik obecně může ve východním Německu dostat ve formě **dotace** až 50 procent celkové investice, což je maximum v členských státech Evropské unie. Vítaná je většina výrobních společností a firmy, zabývající se specifickými službami v různých odvětvích (například zpracování dat, výzkum a vývoj, technické návrhářství či call-centra). Oprávněna pro toto čerpání nejsou odvětví jako stavebnictví, zemědělství, důlní průmysl, konstrukce lodí, ocelářství, doprava, hotely, finanční služby či prodej a marketing. Naději nemají ani sektory, pro něž platí zvláštní požadavky (automobilový průmysl či výroba optických vláken).

Investor, zapsaný do německého obchodního rejstříku, musí podle směrnic EU o udělování podpor financovat z 25 procent sám (formou vlastního kapitálu v rozmezí 10 - 15 procent a úvěrů bez pomoci státu). **Investiční podpora**, na niž vzniká splněním těchto kritérií zákonný nárok, je vyplácena místními finančními úřady. Nepodléhá zdanění. Má buď *peněžní podobu*, nebo spočívá v *daňových úlevách* pro ty, kdo ohlásili v roce investice zisk. Pokrývá až 25 procent nákladů na nákup či výrobu nových, odpisovatelných zařízení a 12,5 procenta na nákup či výstavbu nových budov (Záruba, 2005).

Dalším druhem pobídky je **grant na investiční nebo mzdové náklady**. Žádost musí zájemce odeslat regionálním úřadům před zahájením investice. Investiční grant předpokládá, že:

- projekt vytvoří pracovní místa na dobu minimálně pěti let po skončení investice,
- alespoň 50 procent očekávaného obrátu musí být generováno v oblasti dále než 50 kilometrů od místa projektu,
- vedení každé německé spolkové země určí velikost grantů individuálně podle směrnic Evropské komise. Grant se vyplácí až po prokázání vynaložených investic. Je ho možné uplatnit na nákup či výrobu hmotných aktiv (budovy, zařízení apod.), nákup či výrobu nehmotných statků (patenty, software, licence získané z jiných zdrojů než z holdingů v rámci existující společnosti) a pronájem aktiv.

Do dotovatelných mzdových nákladů spadají celkové mzdové i nemzdové náklady za dvouleté období. Dosáhnout mohou až půl milionu eur na nově vytvořené pracovní místo. To musí být vysoce kvalifikované, musí vytvářet vysokou přidanou hodnotu nebo existovat v inovativním odvětví a musí vydržet minimálně pět let. Podaří-li se najít zaměstnání pro dlouhodobě nezaměstnaného nebo osobu do 25 let, může úřad práce navíc přispívat po dobu šesti měsíců až do výše 30 procent mzdových nákladů a sociálních výhod. Podmínkou je uzavřená pracovní smlouva (Záruba, 2005).

Státní záruky. Nemá-li investor z řad středního podnikání dostatek vlastních prostředků, má k dispozici garanční programy jednotlivých spolkových zemí. Tyto nástroje umožňují ručit až za 80 procent půjček na financování projektů ze soukromých bank. Děje se tak prostřednictvím státních garančních bank (do jednoho milionu EUR), státních bank pro rozvoj (do 2,5 milionu EUR) a ministerstva financí (do 10 milionů EUR).

Výše a formy investiční podpory se v jednotlivých německých spolkových zemích liší. Cíl mají společný: přitáhnout co nejvíce kapitálu (Záruba, 2005).

5.3 Svazy

Jednotlivé obory zastřešují svazy. **Zastupují společné hospodářské a technické zájmy svých členů ve vztahu k parlamentu, vládě a úřadům na národní a mezinárodní úrovni.**

Poskytují poradenství svým členským firmám. Jedná se například o odborné rady a informace k národohospodářským, obchodně-politickým, vnitropodnikovým, marketingovým, daňově-politickým, právním a technickým otázkám.

Německý Svaz zpracování oceli a kovů (WSM)¹² zastupuje zájmy více než 4400 firem z branže a zastřešuje 20 odborných svazů. Svým členům poskytuje posudky zákonů a názorů týkajících se především férových podmínek ve smlouvách. Každé tři měsíce vydává ekonomickou zprávu o trhu oceli, aktuálním vývoji a nejnovějších změnách na trhu. Svým členům *poskytuje informace jak financovat inovace*, jak zajistit známkovou nebo patentovou ochranu duševního vlastnictví, podporuje je ohledně problémů vzniklých v souvislosti se směrnicí REACH¹³.

Zástupcem zájmů v oblasti hospodářství, technologie a politiky životního prostředí německého elektroprůmyslu je Centrální svaz elektrotechnického a elektronického průmyslu (ZVEI). Zastřešuje 25 odborných svazů a tři kooperativní odborné svazy; téměř 1600 členských firem reprezentuje bezmála 90 % průmyslové elektrotechnické výroby v Německu. ZVEI je mluvčím a zástupce především malých a středně velkých firem.

Spolkový svaz německých podnikových poradců (BDU e.V.) má kolem 520 členů z oblasti manažerského, personálního a IT poradenství. Svaz zastupuje celkem cca 13 000 německých poradců a je celosvětově nejdůležitějším ekonomickým a profesním svazem podnikových poradců. K hlavním cílům svazu patří spoluvytváření ekonomických rámcových podmínek v zájmu branže a stanovování a etablování měřítek kvality v podnikovém poradenství. To umožňuje především profesní kodex, k jehož

¹² Wirtschaftsverband Stahl-und Metallverarbeitung.

¹³ Evropská směrnice REACH. Téměř všechna průmyslová odvětví jsou v současné době konfrontována se směrnicí o registraci, testování a povolování chemických látek (REACH).

dodržování se členové BDU při vstupu do svazu zavazují (Česko-německá obchodní komora, 2008).

5.4 Podpora podnikání v Bavorsku

Programy na podporu podnikání v Bavorsku se skládají z podpůrných prostředků Bavorska, Spolku a Evropské unie. Politika podpory podnikání je zaměřena především **na podporu středně velkých podniků, technologického rozvoje, průmyslově zaostalých regionů**. K programům podpory podnikání patří program podpory středního podnikání, program podpory regionů, program podpory životního prostředí, program podpory inovací a technologií, program podpory pracovních trhů, program záruk, program účastnického kapitálu a podpůrné programy Spolku (Bavorské ministerstvo hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologie, 2007).

5.4.1 Programy podpory technologií a inovací

Mezi tyto programy se řadí program podpory technologií (BayTP). Je určen pro malé a střední podniky v průmyslovém sektoru. Podporuje vývoj nových technologií, zřetelné zlepšení produktů a výrobních postupů. Podpora je buď formou úvěru (max. 80 %) nebo formou dotace (max. 35 %).

Dalším programem je program podpory technologicky orientovaných podnikatelů. Je určen pro podnikatele, kteří nepodnikají déle než tři roky a zaměstnávají maximálně pět zaměstnanců. Podporuje vývoj nových produktů, postupů a technických služeb. Forma podpory je dotace (max. 35 %). Minimální výše dotace je 15 000 EUR. Vypracování technologického konceptu je dotováno max. 26 000 EUR. Vývoj softwaru je dotován maximálně 127 000 EUR.

Cílem programu mikrosystémové techniky, programu nových materiálů a programu informační a telekomunikační techniky je podporovat podniky zaměřené na výzkum a vývoj v těchto oblastech. Maximální výše dotace je 50 % z celkových nákladů.

Program podpory výzkumu je určen pro vysoké školy, univerzity, podnikatele se sídlem v Bavorsku. Týká se to oblastí mimosystémové techniky, materiálového vývoje, energie

a životního prostředí, mechatroniky, nanotechnologie, procesní a výrobní techniky. Formou podpory jsou dotace ve výši maximálně 50 % v průmyslovém výzkumu. (Bavorské ministerstvo hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologie, 2007).

5.4.2 Program záruk

Program záruk zajišťuje „LfA Förderbank Bayern¹⁴“ a „Bürgschaftsbank Bayern GmbH¹⁵“. Tento program je určen pro malé a střední podniky a příslušníky svobodného povolání. Cílem této podpory je usnadnění získání úvěrů podnikům, které nedisponují dostatečným bankovním zajištěním.

Systém záruk je poskytnut úvěrům, které jsou určeny k výstavbě nebo k převzetí podniku. Ručení je max. do 80 % úvěru. Ručení nesmí překročit částku 5 miliónů a dobu 15 let (Bavorské ministerstvo hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologie, 2007).

5.4.3 Účastnický kapitál

Poskytovatelem kapitálu je „Bayerische Beteiligungsgesellschaft mbH (BayBG)¹⁶“.

Kapitál je určen pro střední podnikání v oboru řemesel, průmyslu, obchodu a služeb. Účastnický kapitál může být formou tichého podílnictví, převzetí akcií, podílů u společností komanditních nebo s ručením omezeným. Výše podílu je od 20 000 do 5 miliónů EUR. Podmínky stanoví BayBG individuálně. Startovní kapitál je určen pro zakladatele podniků ve formě tichého podílnictví od 20 000 – 125 000 EUR. Vlastní kapitál pro střední podnikání v hodnotě jeden až pět miliónů poskytuje v společném projektu KfW a BayBG.

Dalším poskytovatelem kapitálu je „Bayern Kapital GmbH¹⁷“. Kapitál je určen pro střední podniky s inovačním záměrem. Cílem je financování inovačních projektů

¹⁴ Rozvojová bavorská banka, specializuje se na regionální hospodářský rozvoj v Bavorsku.

¹⁵ Garanční bavorská banka.

¹⁶ Investiční společnost, se sídlem v Mnichově, zabývající se investicemi do malých a středních podniků - zabývající se především moderními technologiemi, www.baybg.de.

za účasti dalšího investora (Lead-Investor). Podílnictví je buď otevřené nebo tiché. Bayern Kapital zůstává v menšinovém podílnictví a neúčastní se vedení podniku. Výše podílu se řídí podle příslušných podílnických zásad fondů, stejně jako vyhrazením prostředků hlavních investorů. Maximální výše podílu činí 2 mil. EUR na příjemce podílu (Bavorské ministerstvo hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologie, 2007)

5.4.4 Program podpory úvěrů pro střední podnikání a jeho hodnocení

Program podpory úvěrů pro střední podnikání zahrnuje startovní¹⁷ a investiční úrokově příznivé úvěry. Tyto úvěry jsou určeny pro malé a střední podniky, pro příslušníky svobodných povolání. Výše úvěru se pohybuje v rozmezí 12 000 až 310 000 EUR. Podíl úvěru je stanoven do **40 % z celkových nákladů**. Osoba zakládající podnik obdrží speciální podmínky. Pro bankovní úvěr, který nemůže být dostatečně kryt, je možné požádat o **osvobození od odpovědnosti ve výši 50 %, při založení živnosti ve výši 70 %**. Osvobození od odpovědnosti znamená, že LfA¹⁹ firemní banky převezme část rizika ztráty a tím zlepší předpoklady pro poskytnutí úvěrů (Bavorské ministerstvo hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologie, 2005).

Hodnocení programu podpory úvěrů

Bavorské ministerstvo hospodářství a technologie provedlo hodnocení účinnosti programu na podporu středního podnikání v letech 2000 – 2004. Bylo zjištěno, že především **úvěrový program pro střední podnikání (MKP)** byl významnou oporou v oblasti středního podnikání.

Úvěry pro střední podnikání jsou díky státním úrokovým premiím zlevněny. Již bylo zmíněno, že podíl úvěru činí max. 40 % z celkových nákladů. Navýšení finančního

¹⁷ Investiční společnost založená v roce 1995 z iniciativy bavorské vlády. Dceřiná společnost LfA.

¹⁸ www.startup-in-bayern.de

¹⁹ Vyrovnávací příspěvek na hospodaření v Bavorsku především v méně příznivých oblastech, www.lfa.de.

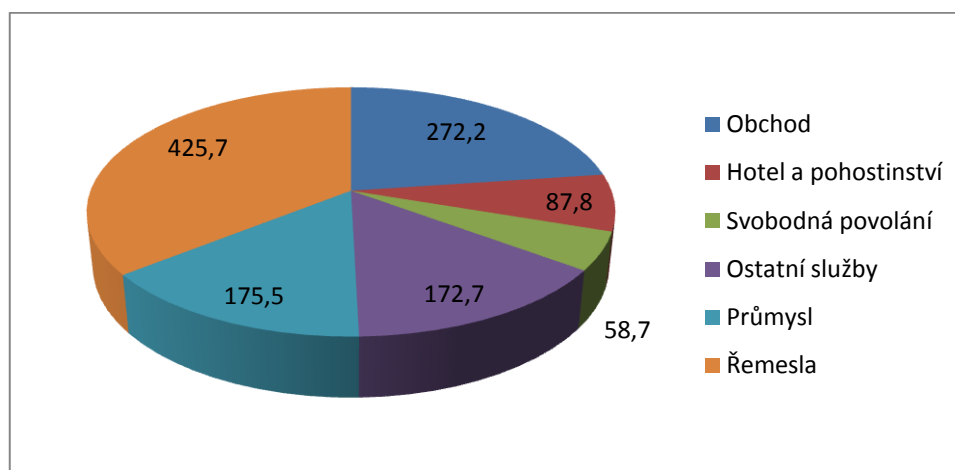
podílu na krytí celkových nákladů je možné díky doplňkovým úvěrům LfA rozvojové bavorské banky.

Úvěry pro střední podnikání a podpůrné úvěry jsou vyřízeny firemní bankou a jsou zásadně bankovně zajištěny. Při nedostatečném krytí může žadatel o úvěr pro střední podnikání zažádat o částečné osvobození od odpovědnosti (viz výše).

V období 2000 – 2004 bylo podpořeno téměř 17 500 případů (2,5 % z celkového počtu podniků) v hodnotě 3,6 mld. EUR a prostřednictvím úvěrů pro střední podnikání v hodnotě 1,2 mld. Do odvětví řemesel připadlo 35 % MKP úvěrů, **do odvětví obchodu 23 %**, do průmyslové výroby 15 % a 27 % do oblasti služeb (viz graf 1). Bylo vytvořeno 22 588 nových pracovních míst (viz graf 2).

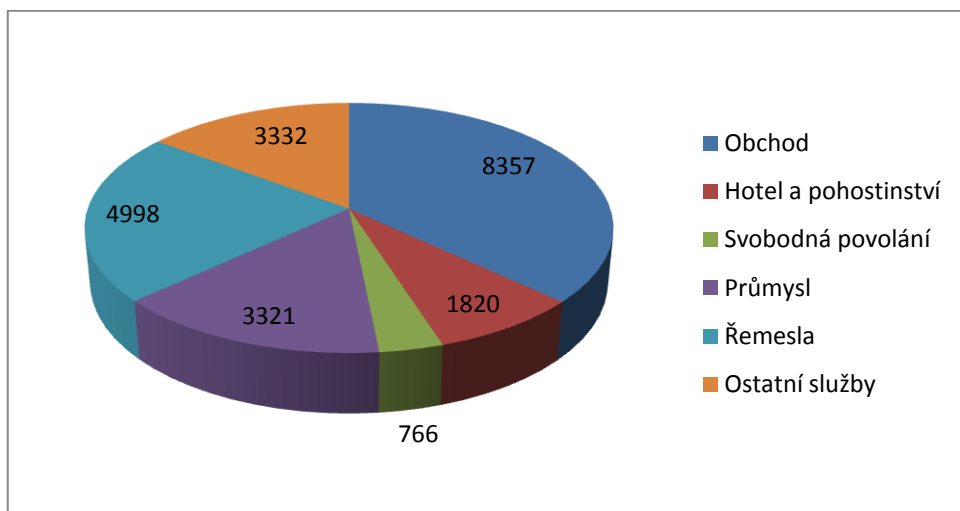
Na základě hodnocení finanční podpory v programu na podporu středního podnikání v letech 2000 – 2004 lze potvrdit první hypotézu: Systém podpory obchodního podnikání ovlivňuje založení, prosperitu, zánik obchodních firem v SRN. V tomto případě finanční podpora v podobě úrokově zvýhodněných úvěrů a systém záruk podpořil 8 333 nových podniků a 9 097 stávajících podniků (viz tabulka 2) a vytvořil tím 22 588 nových pracovních míst, z toho 8 357 v obchodě (37 %).

Graf 1: Poskytnuté úvěry v úvěrovém programu pro střední podnikání v mil. EUR

Pramen: Mittelstandsbericht Bayern 2005

Graf 2: Vytvořená nová pracovní místa

Pramen: Mittelstandsbericht Bayern 2005

Tabulka 3: Podpora nových a stávajících podniků v rámci programu pro střední podnikání

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2002–2004
Nové podniky						
Počet případů	1.919	1.718	1.508	1.446	1.742	8.333
Úvěry (mil. €)	108,40	97,30	94,90	82,60	103,10	486,30
Investice (mil. €)	306,80	283,70	289,50	260,70	324,80	1.465,5
Nová pracovní místa	3.559	3.136	2.481	2.424	2.720	14.320
Stávající podniky						
Počet případů	2.210	1.808	1.572	1.437	2.070	9.097
Úvěry (Mil. €)	175,00	139,20	121,80	107,30	163,00	706,30
Investice (Mil. €)	524,20	425,60	348,60	316,80	479,40	2.094,6
Nová místa	2.181	1.824	1.206	1.201	1.856	8.268

Pramen: Mittelstandsbericht Bayern 2005

5.4.5 Podpůrné programy Spolku

Programy KfW – bankovní skupiny

Úvěrové financování

- *Mikro – úvěry* (malé úvěry do 250 000 EUR poskytnuté pro začátek podnikání).
- *Startovní peníze* (úvěry pro malé podniky a příslušníky svobodného podnikání, jejichž projekty nepřesáhnou 50 000 EUR).
- *Podnikatelský kapitál*. Jsou poskytnuty dlouhodobé půjčky. Nejsou zapotřebí záruky. V jednotlivých případech se jedná o ERP²⁰ kapitál pro zakladatele podniku do dvou let po založení podniku; ERP kapitál pro rozvoj (pro podnikatele, kteří založili podnik před více než dvěma lety a méně než pěti lety); ERP kapitál pro práci a investice (pro zavedené podnikatele, kteří jsou déle než pět let na trhu).
- *Podnikatelský úvěr* – („universální úvěr“ pro investice a podnikové prostředky)
- *Podnikatelský zahraniční úvěr* – (financování investic v zahraničí)
- *ERP-regionální podpůrný program; ERP-inovační program*
- *KfW-program na podporu životního prostředí*
- *ERP- program na ochranu životního prostředí a úspory energie*

Podílové financování

- ERP-startovní fondy (pro mladé podnikatele v oblasti technologií)
- ERP-podílové programy (pro zavedené střední podnikání)

5.5 Proexportní politika SRN

Německo patří mezi světové exportní velmoci. Němečtí podnikatelé dosáhnou cca jednu třetinu svého obrátu prostřednictvím obchodu se zahraničními obchodními partnery.

Spolková vláda považuje za součást proexportní politiky rovněž propagaci Německa jako vhodného regionu pro zahraniční investory. Investice v Německu znamenají

²⁰ ERP – Plán evropské obnovy (angl. *European Recovery Program*).

nejenom hospodářský růst a vznik nových pracovních míst, ale v řadě případů rozšiřují i exportní bázi německého hospodářství.

Spolková vláda podporuje aktivity německých podnikatelů zpřístupněním a zajištěním zahraničních trhů, zlepšením rámcových podmínek, dozorováním multilaterálních pravidel a dalším odbouráváním překážek na světových trzích (Spolkové ministerstvo hospodářství a technologie, 2009).

Kromě institucionální podpory hospodářských aktivit v zahraničí existují na spolkové úrovni ještě další podpůrné systémy, například **převzetí rizika a finanční podpora, účast na veletrzích s podporou spolkové vlády, podpora odbytu a kooperací, portály pro zahraniční obchod** (Sdružení českých podniků v Německu, 2007).

5.5.1 Převzetí rizika a finanční podpora

Německo uzavřelo řadu bilaterálních dohod o podpoře a ochraně investic, v neposlední řadě též s rozvojovými zeměmi. Tyto dohody vytvářejí stabilní rámcové podmínky pro investice v zahraničí. Současně slouží jako výchozí podklad pro převzetí záruk pramenících z politických rizik při investicích německých podniků v zahraničí (Investitions Garantien)²¹. Malé a střední podniky jsou přitom zvýhodněny tím, že při investičním objemu do 5 mil. EUR odpadají poplatky za zpracování záručních formalit.

Neméně důležité je poskytování exportních garancí (Exportgarantien), tak zvané Hermesdeckung²². Toto pojištění je určeno jak pro vývozce, tak pro finanční instituty. Jeho formy jsou velmi rozmanité a zahrnují prakticky celou exportní problematiku.

²¹ Investiční záruky - podrobnosti k poskytování investičních záruk jsou obsažena na webových stránkách <http://www.agaportal.de/pages/aga/> v rubrice „Investitions Garantien“.

²² Detailní informace k této problematice jsou na webové adrese <http://www.agaportal.de/pages/aga/> v rubrice „Exportgarantien“.

Konsorcium, pověřené spolkovou vládou agendou exportních garancí, vede společnost Euler Hermes Kreditversicherungs-AG.

Součástí minimalizace podnikatelských rizik je kromě výše uvedených instrumentů speciální fond určený k financování studií o účelnosti přímých investic v zahraničí, zejména v zemích se zvýšenými riziky. Především malé a střední podniky mají touto cestou možnost posoudit šance a rizika před případným angažmá (Sdružení českých podniků v Německu, 2007).

Finanční pomoc prostřednictvím AKA/ KfW/ DEG

AKA bank²³ nabízí dva typy úvěrů. Úvěrový rámec A financuje úvěry určené pro vývozce. Úvěrový rámec C, D a E financuje úvěry pro dovozce. Všeobecně platí, že tyto úvěry jsou garantovány Spolkem (Hermes).

KfW bankovní skupina poskytuje dlouhodobé úvěry určené pro exportní dlouhodobé investice. V závislosti na úvěrovém riziku mohou být garantovány Spolkem (Hermes). KfW rozvojová banka s pověřením Spolkového ministerstva hospodářství a technologie podporuje investice a reformní programy v rozvojových a transformujících se zemích prostřednictvím úvěrů, dotací a poradenství. Dosud bylo podpořeno 1800 projektů ve 100 zemích. KfW bankovní skupina financuje především střední podnikání, zakladatele podniků, stimuluje inovace a podílňický kapitálový trh.

DEG – Deutsche Investitions- und Entwicklungsgesellschaft m.b.H.²⁴ financuje investice v rozvojových a reformních zemích prostřednictvím účastnického kapitálu a dlouhodobých úvěrů. DEG radí podnikatelům při plánování a realizaci investičních plánů (Spolkové ministerstvo hospodářství a technologie, 2009).

²³ AKA banka podporuje německé a evropské vývozy. AKA (Auslandsgeschäftsabsicherung) – zahraniční obchod a investice.

²⁴ Německá investiční a rozvojová společnost.

5.5.2 Účast na veletrzích s podporou spolkové vlády

Veletržní program spolkové vlády umožňuje německým firmám zvýhodněnou účast na veletrzích a výstavách. Veletržní agenda spadá do kompetence ministerstva hospodářství a technologií a ministerstva zemědělství. Výběr veletrhů za spoluúčasti hospodářských svazů, německých zahraničních komor, diplomatických zastoupení a případně příslušných rezortních ministerstev koordinuje Ausstellungs- und Messe - Ausschusses der Deutschen Wirtschaft e. V. – AUMA²⁵. Poslání této organizace je však rozsáhlejší - zastupuje zájmy veletržních organizací vůči státní správě a politice, poskytuje informace pro vystavovatele a návštěvníky, zajišťuje veletržní marketing a podobně (Sdružení českých podniků v Německu, 2007).

5.5.3 Podpora odbytu a kooperací, portály pro zahraniční obchod

K podpoře mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a technologií je německým podnikům k dispozici tzv. „Netzwerk Technologiekooperation“ (**Sít' technologických kooperací**), ve kterém je sdruženo 20 kontaktních míst v 18 zemích. Tato síť poskytuje zdarma informace o stavu výzkumu v členské zemi sítě, organizační a jazykovou podporu, zprostředkování partnerů, podporu německých podniků při kontaktech se státní správou členské země, doprovodné právní poradenství a další služby.

Podpůrný program k zajištění odbytu na trhu „**Vermarktungshilfeprogramm**“ je určen malým a středním podnikům z nových spolkových zemí. Slouží k usnadnění vstupu na nové trhy a je určen zejména pro firmy ze strojírenství, zdravotní techniky, ochrany životního prostředí a stavebnictví. Pro více než 30 zahraničních regionů je vypsáno několik desítek projektů, jejichž nositeli jsou německé zahraniční komory a případně

²⁵ Zastřešující organizace německých výstav a kongresů.

jiné poradenské organizace. Jejich úkolem je zajistit kvalifikovaný doprovod východoněmeckým firmám na vybrané trhy.

Němečtí exportéři a investoři v zahraničí mají k dispozici řadu informací, podpůrných programů a nabídek služeb. Jejich rozsah vyžaduje, aby byly k dispozici v systematické formě, usnadňující orientaci v této obsáhlé materii. V elektronické podobě existují dva specializované portály: **iXPOS**, **e-trade-center**.

Portál iXPOS je centrálním informačním místem servisních nabídek více než 70 institucí, poskytujících služby na podporu zahraničního obchodu. Vedle spolkových ministerstev figurují na portále špičkové organizace německého hospodářství, německé zahraniční hospodářské komory, finanční instituce, spolkové země a další organizace. Správa portálu a koordinace jednotlivých složek spadá pod Spolkovou agenturu pro zahraniční hospodářství (bfai).

Portál e-trade-center je centrální platformou pro zahraniční hospodářské kontakty. Na jeho stránkách mohou německé a zahraniční firmy celosvětově nabízet nebo hledat zboží a služby. Nositeli portálu je 14 předních organizací německého hospodářství za podpory Spolkového ministerstva hospodářství a technologie. Redakce portálu je v kompetenci Spolkové agentury pro zahraniční hospodářství (Sdružení českých podniků v Německu, 2007).

5.6 Proexportní politika Bavorska

Součástí exportní strategie je **program zahraničního obchodu Bavorska**. Cílem tohoto programu je zvýšení exportní kvóty středního podnikání v Bavorsku. Tento program se skládá z 10 hlavních bodů:

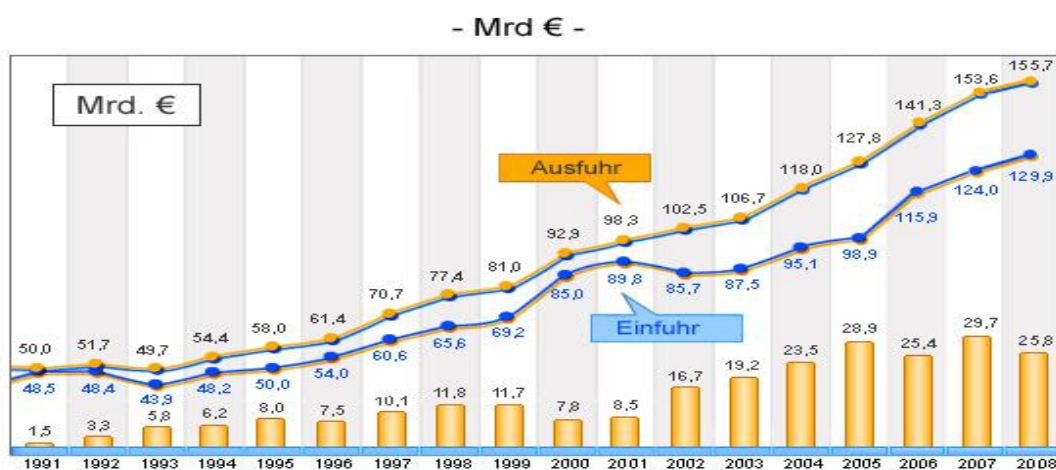
- Zastoupení v zahraničí. Dvacet bavorských reprezentantů v zahraničí pomáhá bavorským podnikatelům zpřístupnit zahraniční trhy. Tato síť reprezentantů byla

za poslední tři roky rozšířena o Polsko, Chorvatsko, Spojené arabské emiráty, JAR, ČR, Vietnam.

- Internacionalizace podnikání v oboru služeb. Poskytovatelé služeb jsou informováni na seminářích o nástrojích podpory zahraničního obchodu v oblasti služeb.
- Program oficiálních účastí Bavorska na mezinárodních veletrzích a výstavách. Bavorsko nabízí malým a středním podnikatelům v Bavorsku společné stánky a servisní balíčky na čtyřiceti zahraničních veletrzích. Mezi nově zařazené oficiální účasti patří veletrhy zaměřené na potravinářství a bezpečnostní technologii. Rozšířeny budou také oblasti gastronomie a vybavení hotelů, konstrukce strojů a zařízení. Tyto veletrhy se budou konat v Chorvatsku, Maďarsku a ve Spojených arabských emirátech.
- Informační kampaň na podporu zahraničního obchodu. Nové semináře a četná opatření centra zahraničního obchodu v Bavorsku zpřístupňují projekty pro bavorské podnikatele na obtížných trzích v zahraničí.
- Zesílit exportní aktivity v oblastech na venkově. Nástroje podpory zahraničního obchodu pro bavorské podnikatele zpřístupnit stejnou měrou pro městské a venkovské oblasti.
- Delegační cesty na důležité rostoucí trhy. Politické špičky ministerstva hospodářství doprovází bavorské podnikatele na důležitých rostoucích trzích (Rusko, Ukrajina, Kazachstán, Maďarsko, Polsko, Brazílie, Kanada, USA, Vietnam, Indonésie, Čína...).
- Iniciativy pro exportní začátky. Od roku 2007 jsou malí podnikatelé motivováni každoročním udělením „bavorské exportní ceny“ za nejlepší praktický příklad vstupu na exportní trh.
- Další možnosti financování zahraničního obchodu. Dřívější podpůrný program „Exportní garance“ LfA Förderbank Bayern je rozšířen o garanční program na financování zakázek.
- Zesílená opatření v regionech střední a východní Evropy, Asie, Středního východu, severní Afriky, Latinské Ameriky (prostřednictvím zahraničních reprezentantů, delegačních cest, účastí na veletrzích).

- Udržení a zvýšení tržních podílů v klasických exportních zemích. Rakousko je nejdůležitější exportní partner Bavorska a USA je pro německé podnikatele exportní zemí číslo jedna (Bavorské ministerstvo hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologie, 2008).

Graf 3: Zahraniční obchod Bavorska

Ausfuhr = vývoz; Einfuhr = dovoz

Pramen: Bavorské ministerstvo hospodářství, 2009

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že se postupně zvyšuje exportní činnost podniků v Bavorsku. Exportní kvóta středních výrobních podniků v Bavorsku se zvýšila od roku 2000 do roku 2004 o 4,1 % (viz tabulka 4).

Tabulka 4: Vývoj zahraničního prodeje a exportní kvóty výrobních podniků Bavorska

do 500 zaměstnanců	2000	2001	2002	2003	2004
Zahraniční prodej (v mld.Euro)	22,8	23,4	24,4	26,8	30,4
Exportní kvóta (v % k obratu)	23,1	23,7	25	26	27,2
nad 500 zaměstnanců					
Zahraniční prodej (v mld.Euro)	76,7	81,8	87,8	88,7	95,7
Exportní kvóta (v % k obratu)	51,9	52,9	55,4	56,2	56,7

Pramen: Mittelstandsbericht Bayern 2005

Zvýšení exportu a exportní kvóty podniků je dáno i zahraniční politikou Bavorska. Součástí této politiky jsou programy zahraničního obchodu Bavorska zaměřené především na malé a středně velké podniky.

Např. účelem programu oficiálních účastí Bavorska na mezinárodních veletrzích je, aby středně velcí podnikatelé, kteří nemají zkušenosti s účastí na mezinárodních veletrzích, se aktivně prezentovali v cizí zemi, aby podpořili vývoz zboží a navazovali nové obchodní kontakty. Průzkum organizace Bayern International GmbH ukazuje, že tento program velmi zaujal, bez něho by se důležitých veletrhů nezúčastnilo asi 80 % středně velkých podniků (Generální konzulát České republiky v Mnichově, 2009).

5.7 Zahraniční obchod SRN a České republiky

Německo zůstává naším nejvýznamnějším obchodním partnerem. Má zhruba třetinový podíl na obratu zahraničního obchodu ČR (viz tabulka 4 a 5).

Tabulka 5: Podíl SRN na celkovém zahraničním obchodě ČR v roce 2000 a 2008

	2000	2008
	%	%
Vývoz z ČR	40	31
Dovoz do ČR	32	27
Obrat	36	29

Pramen: Český statistický úřad, 2009

Tabulka 6: Česko-německý zahraniční obchod za období 2000 - 2008

	Mil. Kč								
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Vývoz	453 521	484 424	457 020	507 154	623 100	628 530	684 974	761 775	758 463
Dovoz	400 538	456 491	430 510	469 319	554 300	550 495	599 422	670 601	640 670
Obrat	854 059	940 915	887 530	976 473	1 177 400	1 179 025	1 284 396	1 432 376	1 399 133
Bilance	52 983	27 933	26 510	37 835	68 800	78 035	85 552	91 174	117 793

Pramen: Český statistický úřad, únor 2009

Vysoký podíl českého vývozu do SRN svědčí o vysoké míře provázanosti ekonomiky ČR s ekonomikou a trhem německým. *Řada českých podniků se zahraniční účastí má své mateřské společnosti v Německu a ty nyní profitují nyní například z konsekventních protikrizových opatření německé vlády. Tyto firmy hrají důležitou roli v českých exportech do Německa* (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2009).

Česká republika se zařadila mezi přední partnery SRN. V německém vývozu je na třináctém místě a v dovozu na jedenáctém. Německý trh tvoří 16 spolkových zemí, které se liší velikostí, intenzitou a komoditními zvláštnostmi v obchodní výměně s ČR. Téměř 63 % českého vývozu a 48 % dovozu se SRN realizují tři spolkové země: Bavorsko, Severní Porýní – Vestfálsko a Bádensko – Vírtembersko.

Komoditní struktura vzájemné obchodní výměny ČR se SRN je poměrně stálá. Ve zbožové struktuře dominují silniční vozidla, jejichž podíl se pohybuje kolem 16 %. Jedná se o třetinu veškeré automobilové produkce. Spolu se stroji a jinými dopravními prostředky představují celkem 54 % vývozu do SRN. Za problematické lze považovat silný přírůstek exportů zboží s nižší přidanou hodnotou (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2009).

5.7.1 Zahraniční obchod Bavorska a České republiky

Rozšíření EU vytváří pro bavorské firmy nová zahraniční odbytiště. Zvláště velmi dobré vztahy udržuje Bavorsko se třemi důležitými partnery: Českou republikou,

Maďarskem a Polskem, kde má také své **zahraniční reprezentanty**. Tito zástupci poskytují malým a středně velkým bavorským firmám plnohodnotné informace o dané zemi, pomáhají při hledání a *navazování nových kontaktů a při zakládání dceřiných společností nebo obchodních zastoupení* (Generální konzulát České republiky v Mnichově, 2009).

„Tento servis mohou všechny firmy bezplatně využívat. Bavorské firmy mají vynikající možnosti získat nové zakázky hlavně v oblasti infrastruktury, obnovitelných zdrojů, energetické efektivnosti, v oblasti životního prostředí a zdravotnictví,“ prohlásil bavorský ministr hospodářství M. Zeil.

Rakousko a Česká republika patří mezi největší obchodní partnery Bavorska. *Podle údajů Bavorského statistického úřadu se vzájemný obchod Bavorska s ČR od roku 2004 zdvojnásobil*. Objem vývozu Bavorska do České republiky činil v první polovině roku 2009 téměř 2 mld. EUR. Česko se tak dostalo na 11. příčku mezi nejdůležitějšími odbytovými trhy Bavorska ve střední a východní Evropě. Co se týče dovozu, obsadila ČR v první polovině roku 2009 s objemem dovozu 3,7 mld. EUR 5. místo. Vývoz z Čech do Bavorska je větší než dovoz do ČR. *Investice směřující do Čech činily čtyři miliardy EUR a české investice směřující do Bavorska více než 100 miliónů EUR* (Generální konzulát České republiky v Mnichově, 2009).

5.8 Finanční krize - reformní opatření

„Negativní dopady finanční krize se odrážejí v celosvětovém poklesu zahraniční poptávky,“ uvedl Axel Nitschke, z Německého sněmu obchodních a průmyslových komor (DIHK). Mnoho států se pokouší zmírnit následky krize zaváděním reformních plánů. Vlády nejčastěji poskytují finanční pomoc a záruky malým a středním podnikům, investují do ekologických technologií a pomáhají různým sektorům (Česko-německá obchodní komora, 2009).

5.8.1 Konjunkturální program spolkové vlády číslo I.

Spolková vláda Německa, aby zmírnila následky krize, přijala v listopadu 2008 konjunkturální program číslo I. V jeho rámci šlo o vyčlenění mimořádných prostředků ve výši 32 mld. EUR na léta 2009–2010, a to ze spolkové pokladny, tak z rozpočtů jednotlivých zemí. Vláda si tímto opatřením slibovala celkové zrychlení podnikových i komunálních investic a počítala, že opatření na sebe nabalí dalších zhruba 50 mld. EUR zainvestovaných prostředků. V oblasti zaměstnanosti a trhu práce měl přinést řadu ulehčení jak pro zaměstnavatele, tak i pracovníky.

Programový „balíček I.“ s oficiálním názvem „Zajištění zaměstnanosti prostřednictvím posílení růstu“²⁶ obsahuje především:

- **Širší přístup k bankovním úvěrům.** Posílení nabídky na trhu bankovních úvěrů prostřednictvím státní banky KfW. Vláda uvolňuje 15 mld. Euro. Banka KfW je dále zmocněna, aby přebírala až 80 % garančních rizik dalších ústavů poskytujících firemní úvěry. Program běží do konce roku 2009.

Státní banka KfW navyšuje svou nabídku spolufinancování základního firemního kapitálu, čímž podpoří především mladé podkapitalizované inovativní podniky.

- **Daňové úlevy směřované zejména do sektoru malého a středního stavu.**

Zavádí se degresivní odpisy pro movitý majetek ve výši 25 %. Firmy mohou odepsat v prvním roce vyšší částky. Tím se otevírá možnost odepsat formou podnikových výdajů značnou část hodnoty již v roce pořízení. Opatření se týká rovněž propagačních výdajů. Platí na 2 roky.

²⁶ Beschäftigungssicherung durch Wachstumsstärkung.

U malých a středních podniků bude aplikována v širším pojetí možnost tzv. zvláštních (mimořádných, tzn. zvýhodněných) odpisů.

Výše daňových odpisů u některých řemeslných výkonů, jako je např. údržba a modernizační opatření, se zvyšuje na dvojnásobek. Nadále je možno za rok odepsat až 1 200 EUR.

Všechny nově nakoupené osobní vozy budou po dobu jednoho roku osvobozeny od placení daně z motorových vozidel.

- **Navýšení podpůrných programů.** Vláda chce, aby prostředky Evropské investiční banky alokované na úvěrování výzkumu, vývoje a inovací (7,2 mld. EUR v roce 2007) byly v roce 2009 zvýšeny na 10 mld. EUR. Tímto způsobem by došlo k podpoře žádoucího technického vývoje automobilových technologií vyznačujících se nízkou úrovní emise zplodin. Obdobně by měly být navýšeny prostředky uvažované na úvěrování malých a středních podniků s konsekvantním prořezem zejména menších subdodavatelů.
- Stanovená zákonná doba pro pobírání tzv. Kurzarbeitergeld včetně možnosti zaměstnávání těchto pracovníků (*poznámka: práce a plat za práci na zkrácený úvazek bude přechodně po dobu jednoho roku prodloužena z 12 na 18 měsíců , tj. mění se původní ochranné opatření zaměstnanců vůči zaměstnavatelům ve "výhodu" pro obě strany*).
- **Centrální investice do infrastruktury.** Státní podpora dopravních investic: v roce 2009 a 2010 budou předkládány „Inovační a investiční dopravní programy“. Na každý rok stát vyčlení po 1 mld. EUR. Podporována bude zejména výstavba železniční sítě, vodních cest a protihluková ochrana.

Rozšíření objemu prostředků na programy rozvoje regionální hospodářské infrastruktury: spolková pokladna uvolní zemím v roce 2009 jednorázově 200 mil. EUR.

Objem finančních prostředků vyčleněných státem na infrastrukturní programy strukturálně slabších obcí (pozn.: *prostřednictvím státní banky KfW*) se zvyšují o 3 mld. EUR (Zastupitelský úřad České republiky, 2009).

5.8.2 Konjunkturální program spolkové vlády číslo II.

Programový „balíček I.“ byl posléze shledán jako nedostatečný a v mnoha ohledech jako pouze deklaratorní, proto byl v lednu 2009 doplněn o programový „balíček II.“ Pakt pro zaměstnání a stabilitu v Německu za účelem zajištění pracovních míst, posílení růstových faktorů a modernizaci země, krátce „Pakt za Německo“. V jeho rámci jde o vyčlenění mimořádných prostředků ve výši 50 mld. EUR, které půjdou v letech 2009 –2010 jak ze spolkové pokladny, tak z podílového kofinancování zemskými rozpočty.

Tento program obsahuje především následující opatření :

- **Investice do budoucnosti z veřejných rozpočtů** (stavební investice do školských zařízení, dopravních systémů a zdravotnictví, zejména při sanaci budov). Celkem je k dispozici přes 17 mld. EUR.
- **Právní úprava při zadávání veřejných zakázek** – má být na přechodnou dobu dvou let silně zjednodušena, tak aby došlo k urychlení procesu výběru a uzavírání smluvních vztahů s dodavateli.
- **Program „kredity a státní záruky“** – Jde o záchranný deštník pro podniky, jehož cílem je zajištění komerčních úvěrů **i pro tzv. větší firmy**, tj. podniky nad rámec kategorie malých a středních podniků. Jeho zajištěním je pověřena státní banka KfW.
- Strategie plošného připojení k internetové síti. Cílem je, aby nejpozději do roku 2010 byly připojeny všechny oblasti země.
- **Daňové úlevy a sociální zvýhodnění jednotlivců, domácností i podniků.** Na tuto oblast je celkově k dispozici 18 mld. EUR.

- **Posílení poptávky po osobních vozech** – Podstatou je získání státní „prémie životního prostředí“ (Umweltpremie) ve výši 2 500 EUR, kterou obdrží každý žadatel, který si zakoupí nový automobil a nechá (na své náklady) sešrotovat své staré auto. Podmínkou je, aby šlo o minimálně 9 let starý vůz, jehož je žadatel posledním vlastníkem minimálně 1 rok a dále, že nové auto přihlásí do 31.12.2009. Spolková vláda vyčleňuje na toto opatření 1,5 mld. EUR.
- **Zajištění zaměstnanosti** – Zkrácený úvazek: Cílem je omezit propouštění pracovních sil zaměstnaných na zkrácený úvazek (Kurzarbeiter). Stát zvýhodní předmětné zaměstnavatele a převezme za ně polovinu hodnoty příspěvků hrazených na sociální pojištění příslušných zaměstnanců.

Vláda si těmito opatřeními slibuje opětovné nastartování ekonomiky: především zvýšení privátních výdajů, podporu dalších investic a zejména zachování či vytvoření nových pracovních míst (Zastupitelský úřad České republiky, 2009).

Přijetí konjunkturálních balíčků v roce 2008 a 2009 je příkladem vlivu celosvětové ekonomické situace na systém podpory a regulace podnikání v Německu. Můžeme tím potvrdit hypotézu: Vývoj systému podpory a regulace obchodního podnikání je ovlivněn nejen ekonomickou situací v SRN, ale i celosvětovou ekonomickou situací.

5.9 Vývoj finanční podpory v oblasti podnikání

K zhodnocení vývoje finanční podpory v oblasti podnikání v Německu je použita studie Institutu pro světové hospodářství Kiel. Tato studie se zabývá vývojem finanční podpory podnikům v letech 2000 – 2007.

Rozlišujeme přímou a nepřímou finanční podporu. Přímé federální dotace Spolku jsou hrazeny přímo příjemci (viz tabulka 6). Země, které čerpají ze spolkových prostředků na společné úkoly, využívají nepřímou finanční podporu.

Dotace na jednotlivá odvětví se celkově snížily. Dotace pro zemědělství, lesnictví a rybolov se snížily o 800 mil. EUR. Tomu přispělo zrušení dotací pro plynový olej. Dotace pro těžební průmysl v roce 2007 byly oproti roku 2000 poloviční. Jádrem podpory (2007: 1,8 miliardy EUR) se vztahuje na dotace pro prodej německého uhlí na výrobu elektřiny, do ocelářského průmyslu. Dotace pro lodářský průmysl se snížily o 92 mil. EUR. Dotace na dopravu klesly o 1, 25 mld. EUR. Dotace Německým drahám činily v roce 2007 3,6 mld. EUR a v roce 2000 4,7 mld. EUR. Dotace na bydlení se snížily o 143 mil. EUR. Na podporu bydlení byly zvýhodněny úrokové sazby v letech 2001 až 2005 pro program stavebních úprav. Dotace v rámci bytové modernizace pro nové spolkové země činily v roce 2000: 690 mil. EUR, 2007: 256 mil. EUR. V roce 2007 prudce vzrostly dotace na letecký průmysl (2007: 134 mil. EUR, 2006: 55 mil. EUR). Dotace byly určeny pro podporu odbytu civilních letadel a pro letecký výzkum.

Výše finančních podpor podnikatelským oblastem se od roku 2000 (2,7 mld. EUR) do roku 2007 (4,6 mld. Euro) zdvojnásobila. Dotace v oboru ochrany životního prostředí a racionální využití energie se zvýšily ze 410 mil. EUR (rok 2000) na 595 mil. EUR (rok 2007). Podporovány byly například fotovoltaické programy. Velký význam měly dotace na obnovitelné zdroje (2000: 48 mil. EUR 2007: 213 mil. EUR).

Dotace na zaměstnaneckou politiku se zvýšily ze 777 mil. EUR (2000) na 2,7 mld. EUR (2007). Spolek hradí výdaje německých úřadů práce sociální dávky a dotace na reintegraci nezaměstnaných.

Finanční podpora středního podnikání se zvýšila o 100 mil. Euro (2000: 780 mil. EUR, 2007: 880 mil. EUR). K zvýšení přispěly podpory výzkumné činnosti, podpory na založení podniku (2000: 125 mil. EUR, 2007: 180 mil. EUR) a poradenství založení živnosti (2000: 6 mil. EUR, 2007: 30 mil. EUR). Vznikly nové programy na podporu rozvoje regionálních inovačních sítí v nových spolkových státech. Finanční podpora v rámci inovačních programů je určena pro malé a střední podniky.

Tabulka 7: Přímá finanční podpora Spolku 2000 – 2007 (mil. EUR)

Dotace odvětvím	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Zemědělství, lesnictví, rybářství	2 379	2 312	2 036	1 950	1 845	1 632	1 581	1 618
Těžební průmysl	4 565	4 497	3 606	3 236	2 720	2 211	2 084	2 313
Lodářský průmysl	125	132	97	76	58	52	44	33
Doprava	10 862	8 737	11 305	10 838	9 565	9 409	9 327	9 611
Pronájem bytů	1 317	1 488	1 381	1 375	1 330	1 255	1 097	1 174
Letecký průmysl	61	84	68	29	37	39	55	134
Ostatní sektory	2 969	1 859	1 526	1 543	1 392	1 643	1 072	1 437
Dohromady	22 278	19 111	20 021	19 047	16 948	16 241	15 260	16 320
Dotace pro dané oblasti								
Regionální a strukturální politika	9	45	46	58	66	74	77	90
Politika životního prostředí	410	549	466	397	425	455	491	595
Politika zaměstnanosti	777	29	54	533	1 142	2 191	3 007	2 679
Podpora kvalifikace	180	76	140	157	221	257	244	260
Podpora inovací	43	40	37	33	35	0	0	0
<i>Podpora středního podnikání</i>	<i>780</i>	<i>777</i>	<i>861</i>	<i>808</i>	<i>764</i>	<i>908</i>	<i>816</i>	<i>880</i>
Podpora ostatních oblastí	43	45	42	38	47	51	47	56
Dohromady	2 242	1 561	1 646	2 024	2 699	3 935	4 682	4 560
Celkové dotace podnikům	24 520	20 672	21 667	21 071	19 647	20 176	19 942	20 880

Pramen: Institut pro světové hospodářství Kiel, 2008

Finanční podpory spolkových zemí a obcí v letech 2000 -2007

Výše finančních podpor byla v roce 2007 s 56,9 mld. EUR zřetelně nižší než v roce 2000 (59,9 mld. EUR). V roce 2001 s 60 mld. EUR byly výdaje nejvyšší, v roce 2005 s 56,3 mld. EUR nejnižší. Ve srovnání s nominálním HDP se celková výše finanční podpory snížila o 0,5 %. Ve starých spolkových zemích snížení dotací s porovnáním HDP probíhalo poměrně pomalu, v nových zemích snížení šlo poměrně rychleji, avšak z relativně vysoké hodnoty. Za poslední dva roky se dotace městských spolkových zemí rychle snížily a to především v Berlíně.

Tabulka 8: Dotace spolkových zemí a obcí 2000 – 2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Finanční podpory (v mil. EUR)	59872	60047	59540	58191	57497	56333	57594	56921
Staré spolkové země, obce	37760	38628	38398	37465	36870	36532	38257	37628
Nové spolkové země, obce	15739	15335	14978	14791	14592	13444	13519	13707
Městská spolková země	6373	6084	6164	5935	6035	6357	5818	5586
Finan. p. (v procentech HDP)	2,90	2,84	2,78	2,69	2,60	2,51	2,50	2,34
Staré spolkové země, obce	2,28	2,28	2,24	2,17	2,09	2,03	2,07	.
Nové spolkové země, obce	6,71	6,38	6,06	5,9	5,67	5,22	5,07	.
Městské spolkové země	3,68	3,42	3,43	3,29	3,29	3,41	3,03	.
. = nejsou data k dispozici								

Pramen: Institut pro světové hospodářství Kiel, 2008

Dotace jednotlivých zemí na obyvatele v letech 2000 – 2007

V roce 2007 průměrná výše dotací všech zemí na jednoho obyvatele činila 691 EUR. Finanční úroveň dotací v nových spolkových zemích je zřetelně vyšší než ve starých spolkových zemích (viz tabulka 8). Rozdíl mezi zeměmi se od roku 2005 o trochu snížil. Nejnížší výdaje na dotace v roce 2007 měla ze starých spolkových zemí Nordrhein – Westfalen. Z nových zemí měla nejnížší výdaje na dotace v roce 2007 země Thüringen, ale v roce 2000 měla výdaje na dotace nejvyšší.

Tabulka 9: Dotace jednotlivých spolkových zemí (dle skutečných údajů) na obyvatele
2000 – 2007 (mil. EUR)

Tabulka 8: Dotace jednotlivých spolkových zemí na obyvatele 2000 - 2007 (EUR)								
	2000	2001	2001	2003	2004	2005	2006	2007
Baden-Württemberg	679	692	734	704	669	647	684	646
Bayern	664	652	671	656	633	615	653	644
Hessen	641	650	675	663	676	.	.	.
Niedersachsen	542	551	560	525	482	496	525	549
Nordrhein-Westfalen	564	582	532	523	534	536	548	527
Rheinland-Pfalz	538	554	518	529	538	524	542	584
Saarland	579	704	603	647	575	661	730	624
Schleswig-Holstein	488	501	468	449	493	482	514	538
Alte Flächenländer	603	614	608	593	583	577	605	595
Brandenburg	1155	1099	1162	1031	1132	1013	1117	1113
Mecklenburg-Vorpommern	1084	1078	1100	1087	1051	1042	1006	954
Sachsen-Anhalt	1181	1155	1092	1257	1158	1098	1103	1058
Sachsen	1093	1059	1101	1092	1027	923	923	1059
Thüringen	1185	1235	1040	995	1094	1037	1015	934
Neue Flächenländer	1136	1118	1100	1094	1086	1008	1020	1034
Flächenländer	699	704	695	681	671	652	677	671
Berlin	1352	1294	1294	1213	1260	1317	1158	1075
Bremen	910	860	880	887	829	764	896	809
Hamburg	699	657	689	714	701	791	732	792
Stadtstaaten	1107	1054	1066	1026	1043	1096	1000	959
Alee Länder	728	728	721	705	697	683	700	691
. = nejsou data k dispozici								

Pramen: Institut pro světové hospodářství Kiel, 2008

Subvence 2000 – 2007

V roce 2007 činily subvence v SRN 143 mld. EUR (viz tabulka 9). Subvence v letech 2000 – 2007 v průměru meziročně klesly o 0,7 procenta; v porovnání s HDP klesly ze 7,3 na 5,9 procent.

Tabulka 9: Subvence 2000 – 2007 (mil. EUR)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Spolek	25649	21406	22617	21929	21511	23570	25019	24262
Země a obce	59872	60047	59540	58191	57497	56333	57594	56921
EU	5938	6243	6166	6453	6152	6255	7707	5706
Spolková agentura práce	9078	8998	8830	8334	7765	5753	4883	4308
Finanční podpory dohromady	100537	96694	97153	94907	92925	91911	95203	91197
Daňové úlevy	49682	49607	51065	51862	52162	52252	50832	51922
Subvence	150219	146301	148218	146769	145087	144163	146035	143119
Subvence k HDP v %	7,3	6,9	6,9	6,8	6,6	6,4	6,3	5,9

Pramen: Institut pro světové hospodářství Kiel, 2008

Ve studii (viz příloha 2) jsou podrobně rozebrány výše subvencí do jednotlivých oblastí za rok 2006. Subvence pro podnikatelskou sféru činily v roce 2006 106,6 mld. EUR a do státní, polostátní sféry 39,3 mld. EUR. Výše dotací přímo do oblasti středního podnikání činily 902 mil EUR, z toho 816 mil. EUR byly dotace Spolku a 86 mil EUR byly dotace spolkových zemí (Institut pro světové hospodářství Kiel, 2008).

6 Závěr

Tato práce je zaměřena i na celkový systém podpory a regulace podnikání v Německu. Jednotlivé programy na podporu podnikání jednotlivých spolkových zemí a Spolku se koncentrují na deset hlavních oblastí, které se mohou dotýkat i obchodu.

Hlavním kritériem pro vyhledání vhodného programu podnikatelem není jednotlivý obor podnikání (např. obchod), ale oblast podpory (založení podniku, export), druh podpory (půjčka, záruka) a jednotlivý spolkový stát.

V první části práce je rozebrána právní regulace podnikání v Německu.

Spolková republika Německo má federativní uspořádání. Země, svobodná města a Spolek jsou relativně autonomní, samostatné subjekty, které jsou spolu úzce propojeny a navzájem spolupracují.

Právní úpravu podnikání tvoří řada zákonů. Je stanovena nejen občanským zákonem a obchodním zákonem, ale také například zákonem o regulaci všeobecných obchodních podmínek, zákonem o investičních pobídkách, zákonem proti nekalé soutěži, zákony soutěžního práva. V Německu neexistuje speciální zákonodárství upravující investiční aktivity zahraničních firem. Ekonomickým řádem je garantována zásada svobody v živnostenském podnikání. Zahraniční investoři, podnikatelé mají stejné postavení jako tuzemští podnikatelé. Je-li zapotřebí pro výkon určité činnosti zvláštní povolení, musí zahraniční osoby splnit stejné požadavky, jaké jsou kladeny na německé podnikatele. Živnost musí být zpravidla schválena. Bez schválení je možný jen obchod, který není spojený s žádným řemeslem.

Německý trh je zcela liberalizován. SRN se řídí harmonizovanou legislativou EU. Německá vláda si chrání svůj pracovní trh tak, že na přechodné období omezila volný pohyb pracovních sil pro nové členské země.

V roce 2001 proběhla v Německu rozsáhlá daňová reforma, která se skládala ze tří fází (rok 2001, 2003, 2005), došlo k snížení sazeb daně z příjmů fyzických i právnických osob. K dalšímu výraznému snížení sazby z příjmů kapitálových společností došlo v roce 2008, a to z 25 % na 15 %. Výrazný pokles daně z příjmů právnických

a fyzických osob tak napomáhá zlepšit pozici Německa pro přímé zahraniční investory a zvyšuje mezinárodní konkurenceschopnost německých podniků.

V druhé části práce je analyzován systém organizací na podporu podnikání na spolkové a zemské úrovni a systém jejich podpůrných programů.

Systém organizací zabývajících se podporou podnikání se dělí na spolkovou úroveň a zemskou úroveň. Do spolkové úrovně patří Spolkové ministerstvo hospodářství a technologie, organizace Germany Trade and Invest a KfW bankovní skupina. Na zemské úrovni působí ministerstvo hospodářství a technologie dané spolkové země, agentura na podporu hospodářství a hospodářské komory. Pro podnik v Německu je povinné členství v průmyslové a obchodní komoře nebo v komoře řemesel. Pokud má firma zaměstnance, je povinné členství také ve svazu. Zatímco státní správa poskytuje subvence a přebírá administrativní otázky, komory, svazy a agentury na podporu hospodářství se spíše koncentrují na podnikatelské aspekty.

Podpůrné programy, které se skládají z finančních prostředků dané spolkové země, Spolku a Evropské unie, jsou zaměřeny především na malé a střední podniky. Podpůrné programy jsou zaměřeny na deset oblastí (viz kapitola 4) a mohou být tvořeny granty na výzkum a vývoj, poskytováním startovních a investičních úrokově příznivých úvěrů, státními bankovními garancemi, státní kapitálovou účastí, peněžními dotacemi. Výše a podoba možné finanční podpory závisí na regionu, velikosti a typu investice.

Podle druhů podpůrných programů zajišťuje finanční podporu Rozvojová banka německé spolkové vlády, rozvojové banky jednotlivých spolkových zemí, KfW bankovní skupina, investiční společnosti jednotlivých spolkových zemí.

V této práci jsem se podrobněji zaměřila na podpůrné programy spolkové země Bavorsko. Jeden z těchto programů podporuje startovní a investiční úrokově příznivé úvěry pro malé a střední podniky. Bavorské ministerstvo hospodářství a technologie provedlo hodnocení účinnosti tohoto programu v letech 2000 – 2004. Bylo zjištěno, že především tento program byl významnou oporou v oblasti středního podnikání. Podpořil celkově 17 500 případů (2,5 % z celkového počtu podniků). Díky tomuto programu vzniklo 22 588 nových pracovních míst, z toho 8 357 v obchodě. Tento podpůrný

program potvrzuje první hypotézu: Systém podpory obchodního podnikání ovlivňuje založení, prosperitu, zánik obchodních firem v Německu.

Do proexportní politiky Německa patří jak institucionální nástroje, tak také zlepšování rámcových podmínek pro investice v zahraničí, podpora účasti na veletrzích, podpora odbytu a kooperací, portály pro zahraniční obchod.

Součástí proexportní strategie Bavorska je také program zahraničního obchodu Bavorska, který má za cíl zvýšit exportní kvótu středního podnikání. Do tohoto programu patří například oficiální účast Bavorska na mezinárodních veletrzích, další možnosti financování zahraničního obchodu, zastoupení reprezentantů v zahraničí. Tato opatření napomáhají zvýšení exportní kvóty podniků Bavorska. Podrobněji je to popsáno v kapitole 4.6. Proexportní politika Německa, ale i jednotlivých spolkových zemí, v našem případě Bavorska, potvrzuje druhou hypotézu: Úspěšnost exportní činnosti závisí vedle kvality samotných podniků také na hospodářské politice státu.

Vysokou exportní kvótou 48 % (rok 2007) je země silně závislá na vývoji zahraniční poptávky, její výpadky ovlivňují hospodářskou situaci v Německu. Aby zmírnila následky krize, která vznikla také sníženou zahraniční poptávkou, přijala v roce 2008 a 2009 Spolková vláda Německa konjunkturální programy. Tyto protikrizová opatření nám dokazují třetí hypotézu: Vývoj systému podpory a regulace obchodního podnikání je ovlivněn nejen ekonomickou situací v SRN, ale i celosvětovou ekonomickou situací.

Vysoký podíl českého vývozu svědčí o vysoké míře provázanosti ekonomiky ČR s ekonomikou a trhem německým. Řada českých podniků se zahraniční účastí má své mateřské společnosti v Německu, které nyní profitují z konsekventních protikrizových opatření německé vlády. *Tato opatření následovně ovlivnila i export českých firem do Německa.*

Vývoj finanční podpory podnikání v SRN jsem zhodnotila pomocí studie Institutu pro světové hospodářství, Kiel. Tato studie se zabývá vývojem finanční podpory v letech 2000 – 2007. Celkové subvence ve Spolkové republice Německo od roku 2000

do roku 2007 klesaly. V roce 2000 činily 150 mld. EUR (7,3 % k HDP), v roce 2007 143 mld. EUR (5,9 % k HDP).

Celkové subvence v Německu v roce 2007 byly tvořeny 17 % dotacemi Spolku, 40 % dotacemi spolkových zemí a obcí, 4 % dotacemi EU, 3 % dotacemi Spolkové agentury práce a 36 % daňovými úlevami. Ve studii jsou podrobně rozebrány výše subvencí do jednotlivých oblastí za rok 2006. Subvence do podnikatelské sféry činily v roce 2006 106,6 mld. EUR (73 %) a do státní, polostátní sféry 39,3 mld. EUR (27 %). Výše dotací do oblasti středního podnikání činila 902 mil EUR.

7 Summary

The aim of my bachelor theses was to analyse the system of the support and regulation of business in Germany and to review the progression of this system.

In the first part of the work there were described the business rules, the taxation in Germany and the institutional promotion of economic activities in Germany and abroad.

In the second part of the work there was analysed the system of organizations and their programs concerned with the subvention of the business in Germany and the export support system in the country.

The system of the business support in Germany is focused mainly on the small and middle – sized enterprises and on their export support. In the bachelor theses are given specific programs to support SMEs in the Bavaria. The effectiveness of the credit program is documented with the evaluation of this program (years 2000 – 2004) by the Bavarian Ministry of Economics and Technology. The part of the pro-export policy in Bavaria is Bavaria's foreign trade program. In the bachelor theses are given the main points of this program and its effectiveness is evidenced by the increasing export quota of the enterprises.

The financial progress of the support and regulation of business in Germany is reviewed in the bachelor theses by the development of the grants of the Federal Government and of the individual federal countries from 2000 to 2007.

8 Seznam použité literatury

1. Bavorské ministerstvo hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologie. *Deset bodů zahraničního obchodu* [online]. 12. srpna. 2008. Dostupné z WWW: <http://www.stmwivt.bayern.de/aussenwirtschaft/bayerische-aussenwirtschaft/#punkte>
2. Bavorské ministerstvo hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologie. *Invest in Bavaria* [online]. Juni 2007. Dostupné z WWW: http://www.invest-in-bavaria.de/fileadmin/pdf/de/Foerderprogramme_in_Bayern.pdf
3. Bavorské ministerstvo hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologie. *Mittelstandsbericht 2005* [online]. November 2005. Dostupné z WWW: <http://www.stmwivt.bayern.de/pdf/wirtschaft/Mittelstandsbericht.pdf>
4. Bavorské ministerstvo hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologie. *Zahraniční obchod Bavorska* [online]. Březen, 2009. Dostupné z WWW: <http://www.stmwivt.bayern.de/wirtschaft/daten-fakten-zahlen>
5. Československá obchodní a průmyslová komora. *Spolková republika Německo jako hospodářský partner*. Praha: Československá obchodní a průmyslová komora, 1991. 109 s. ISBN 80-7003-182-4
6. Česko-německá obchodní a průmyslová komora. *Podnikání v Německu*. Česko-německá obchodní a průmyslová komora, 2008. 14 s.
7. Česko- německá obchodní a průmyslová komora. *Německo: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR* [online]. 1. července 2009. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/nemecko/nemecko-nejdulezitejsim-partnerem-cr/1000636/53704/>
8. Česko-německá obchodní komora. 7. měs., 2009. Praha: DTIHK-ČNOPK, 2009
9. Česko-německá obchodní komora. 8. měs., 2009. Praha: DTIHK-ČNOPK, 2009
10. Česko-německá obchodní komora. 12. měs., 2009. Praha: DTIHK-ČNOPK, 2009
11. Generální konzulát České republiky v Mnichově. *Nový program oficiálních účastí Bavorska na mezinárodních veletrzích a výstavách* [online]. 3. července 2009.

Dostupné z WWW: < <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/nemecko/program-ucasti-bavorska-na-veletrzich/1000636/53302>>.

12. Gola, Petr. *Podnikání a daně v Německu* [online]. Euroekonom, 27. října 2008.
Dostupné z WWW: < <http://www.euroekonom.cz/podnikani-eu-clanky.php?type=pg-podnikani-dane-nemecko>>
13. Gola, Petr. *Daňová soustava v Německu* [online]. Měšec.cz, 29. prosince 2003.
Dostupné z WWW: < <http://www.mesec.cz/clanky/danova-soustava-nemecka>>
14. Institut für Weltwirtschaft Kiel. *Der Kieler Subventionsbericht* [online]. Mai 2008.
Dostupné z WWW: <<http://www.ifw-kiel.de/pub/kd/2008/kd452-453.pdf>>
15. Kalinská, Emílie, Štěrbová, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod*. Praha: Oeconomica, 2007. 147 s. ISBN 978-80-245-1299-0
16. KfW Mittelstandsbank, 2006. Dostupné z WWW: http://www.kfw-mittelstandsbank.de/EN_Home/About_KfW_Mittelstandsbank/Other_Languages/Mittelstandsbank_CS.pdf>
17. Malach, Antonín a kolektiv. *Jak podnikat po vstupu do EU: právo a podnikání, podnikatelské řízení, podpora podnikání v ČR a EU, podnikatelské a podpůrné instituce, podnikání a veřejná správa*. Praha: Grada Publishing, 2005. 524 s. ISBN 80-247-0906-6
18. Měsíčník Liberecký kraj. *Zakládání firmy a podnikání v Německu* [online]. 11. ledna 2008. Dostupné z WWW:
<<http://www.mesicniklibereckykraj.cz/rservice.php?akce=tisk&cislocclanku=2008011112>>
19. Ministerstvo zahraničních věcí. *Německo: Investiční klima* [online]. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/nemecko-investicni-klima/9/1000636>>
20. Molnar. *Struktura právního systému* [online]. 2009. Dostupné z WWW:
< <http://www.nemeckepravo.cz/2/37-nemecke-pravo-obecne/109-struktura-pravniho-systemu.html>>

21. Pitrová, Mirka. *Obce ve Spolkové republice Německo - vývoj a současný stav* [online]. E-polis.cz, 4. červen 2008. [cit. 2010-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-polis.cz/z-domaciho-tisku/278-obce-ve-spolkove-republice-nemecko-vyvoj-a-soucasny-stav.html>>. ISSN 1801-1438.
22. Pražská, Lenka – Jindra, Jiří a kolektiv. *Obchodní podnikání*. Praha: Management Press, 2006. 874 s. ISBN 80-7261-059-7
23. Sdružení českých podniků v Německu. *Exportní velmoc Německo* [online]. 3. dubna 2007. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/nemecko/exportni-velmoc-nemecko/1000636/43892/>>
24. Spolkové ministerstvo hospodářství a technologie. Dostupné z WWW: <<http://www.bmwi.de/BMWi/Navigation/Aussenwirtschaft/finanzierungshilfen-durch-aka-kfw-und-deg.html>>
25. Spolkový statistický úřad. Dostupné z WWW: <<http://www.destatis.de>>
26. Velvyslanectví České republiky v Berlíně. *Podnikání v SRN* [online]. 10. srpna 2007. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/berlin/cz/obchod_a_ekonomika/informace_pro_exportery_a_investory/podnikani_v_srn.html>
27. Záruba. *Chytit a nepusit* [online]. 2005. Dostupné z WWW: <<http://www.expordosrn.cz/17-analyzy-a-komentare/100149-podpora-investic-v-nemecku.html>>
28. Zastupitelský úřad České republiky. *Německé domy – proexportní instrument SRN*. [online]. 2008. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/nemecko/nemecke-domy-proexportni-instrument-srn/1000636/50874/>>

Seznam tabulek

Tabulka 1 Německo základní údaje	str. 10
Tabulka 2 Všeobecná podpora projektu v jednotlivých regionech 2007 – 2013	str. 29
Tabulka 3 Podpora nových a stávajících podniků v rámci program pro střední p.	str. 36
Tabulka 4 Vývoj zahr. prodeje a exportní kvóty výrobních podniků Bavorska	str. 44
Tabulka 5 Podíl SRN na celkovém zahraničním obchodě ČR v roce 2000 a 2008	str. 44
Tabulka 6 Česko-německý zahraniční obchod za období 2000 – 2008	str. 45
Tabulka 7 Přímá finanční podpora Spolku 2000 – 2007	str. 52
Tabulka 8 Dotace spolkových zemí a obcí 2000 – 2007	str. 53
Tabulka 9 Dotace jednotlivých spolkových zemí na obyvatele 2000 – 2007	str. 54
Tabulka 10 Subvence 2000 – 2007	str. 55

Seznam grafů

Graf 1 Poskytnuté úvěry v úvěrovém programu pro střední podnikání v mil. EUR	str. 35
Graf 2 Vytvořená nová pracovní místa	str. 36
Graf 3 Zahraniční obchod Bavorska	str. 43

Seznam příloh

Příloha 1 Sazby daně z příjmů v Německu (rok 2008)
Příloha 2 Subvence podle hosp. cílů, odvětví - rok 2006

Příloha 1 : Sazby daně z příjmů v Německu (rok 2008)

Sazba daně (v %)	Roční příjem v EUR
0	7 664
15	7 665 - 52 152
42	52 153 - 250 000
45	nad 250 000

Pramen: Euroekonom, 2008

**Příloha 2 : Subvence podle hosp. cílů, odvětví - rok 2006
(mil. EUR)**

Podnikatelský sektor	Dotace					daňové úlevy	subvence celkem
	Spolku	Zemí a obcí	EU	Spol. agent. práce	celkem		
I Dotace odvětvím							
Zemědělství, lesnictví, rybářství	1581	2858	7707	.	12146	1048	13194
Těžební průmysl	2084	773	.	.	2857	21	2878
Doprava	9327	10705	.	.	20032	2108	22140
Pronájem bytů	1097	3299	.	.	4396	9431	13827
Letecký průmysl	55	4	.	.	59	.	59
Odpadní, vodní hospodářství	0	1395	.	.	1395	.	1395
Cestovní ruch, lázeňství	0	1304	.	.	1304	.	1304
Ostatní odvětví	1116	2234	.	.	3350	19902	23252
I Celkem	15260	22572	7707	.	45539	32510	78049
II Dota pro dané oblasti (podle cílů)							
Regionální a strukturální politika	77	2204	.	.	2281	1304	3585
Politika životního prostředí	491	268	.	.	759	.	759
Politika zaměstnanosti	3007	1554	.	4883	9444	.	9444
Podpora kvalifikace	244	568	.	.	812	.	812
Podpora inovací	0	279	.	.	279	.	279
Podpora středního podnikání	816	86	.	.	902	.	902
Podpora investic	0	23	.	.	23	.	23
Podpora ostatních oblastí	47	223	.	.	270	.	270
Jiné účely	0	.	.	.		12532	12532
II Celkem	4682	5205	.	4883	14770	13836	28606
I + II (Subvence celkem - podnikatelský sektor)	19942	27777	7707	4883	60309	46346	106655
III Subvence státním a polostátním sektorům (celkem)	5077	29816	0	0	34893	4486	39379
I + II + III (Subvence celkem)	25019	57593	7707	4883	95202	50832	146034

. = data nejsou k dispozici

Pramen: Institut pro světové hospodářství Kiel, 2008